Lodzer Tageblat № 271

Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem

פּרייז 15 גראשען

לאָדזער טאַגעבלאַט

היינט 6 זייטען

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 10057, פון אַדמיניסטראַציע 10047.

מיטוואָך, פ׳ ויצא ו׳ כסלו תרצ״א | 26 listopada 1930 r. | 23-טער יאהרגאַנג

די הכנות צו דער ערשטער סיים-זיצונג

דאַשינסקי פּרעזעס פון פּ. פּ. ס.-ישען סיים-קלוב. — אָפּאָזיציע טראָגט אריין אַ אינטערפּעלאַציע וועגען די אַרעסטירטע געוועזענע דעפּוטאַטען

וויכטיגע קאָנפערענץ צווישען מאַרשאַל פּילסודסקי און מלוכה-פּרעזידענט

דעם 9. דעצעמבער די ערשטע סיים-זיצונג

אָפּאָזיציע וועט אַריינטראָגען אַ אינטערפּעלאַציע וועגען די אַרעסטירטע דעפּוטאַטען

וואַרשאַ. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) דער ניי-אויסגעוועהל-טער סיים וועט אָפּהאַלטען זיין ערשטע זיצונג דעם 9. דעצעמבער.

דער סדר היום פון דער ערשטער זי-צונג וועט זיין, ווי דאָס געזעץ זעהט פאָר דאָס אָפּגעבען די שבועה דורך די דעפּוטאַטען און די וואַהלען פון אַ סיים-מאַרשאַלעק און סיים-פּרעזידיום.

אַלס פּאָרזיצענדער פון דער זיצונג ביז נאָך די וואַהלען פון אַ מאַרשאַלעק וועט געוועהלט ווערען דער עלטסטער דעפּוטאַט דאָס וועט וואַהרשיינליך זיין רעפּ. באַיקאַ, וואָס איז אַלט 73 יאָהר. באַיקאַ איז אָבער אויך אויסגעקליבען געוואָרען אין סענאַט. זאָל ער אָננעמען דעם סענאַט-מאַנדאַט, דאַן וועט פּאָרזי-צענדער אויף דער ערשטער סיים-זיצונג זיין טראַמפּטשינסקי, וואָס איז אויך שוין אַ בן-שבעים.

אַלס פּאָרזיצענדער פון דער ערשטער סענאַט-זיצונג וועט אויסגעקליבען ווערען דער גרויז-גראַהער פּ.פּ.ס.'ישער סענאַ-טאָר פּאָעלאַוו לימאַנאָווסקי, וואָס איז שוין אַ זקן פון 95 יאָהר.

די ערשטע סיים-זיצונג, וואָס זאָל בע-האַנדלען פראַגען פון פּאָרמעלען כאַ-ראַקטער קאָן אָבער אויספאַלען גאַנץ שטורמיש, ווייל ווי מען ערוואַרט, זאָל די אָפּאָזיציע שוין אויף דער ערשטער סיים-זיצונג אַריינטראָגען אַן אינטערפּעלאַציע וועגען בריסק און וועט פאָדערן צו באַפרייען די אונבריגע אַרעסטירטע.

קאָנפערענץ פון מאַרשאַל פּילסודסקי מיט׳ן מלוכה-פּרעזידענט

וואַרשאַ, (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט איז פאָרגע-קומען אַ קאָנפערענץ פון מאַרשאַל פּילסודסקי מיט׳ן מלוכה-פּרעזידענט. ס׳זענען בעהאַנדעלט געוואָרען אַ רייה פראַגען, וואָס שטעהען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער מאָרגענדיגער זיצונג פון ב. ב. קלוב.

דאַשינסקי פּרעזעס פון פּ.פּ.ס.'ישען סיים-קלוב

וואַרשאַ, (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט איז פאָרגעקו-מען אַ זיצונג פון פּ. פּ. ס.'ישען סיים-קלוב. אַלס פאָרזיצענדער פון קלוב איז אויסגעוועהלט געוואָרען אינגנאַצי דאַשינסקי.

די פּראָוויזארישע לייטונג פון דער „יודישער אַגענץ" אין די פאַראייניגטע שטאַטען

ניו-יאָרק (יט"א) איז צוזאַמענ-האַנג מיט דער רעזיגנאַציע פון ה׳ פעלי-קס וואַרבורג אַלס פּרעזידענט פון אַדמיניסטראַטיווען ראַט פון דער יודי-שער אַגענץ איז געשאַפען געוואָרען אַ פּראָוויזאָרישער קאָמיטעט, כדי אָנצופיה-רען מיט די אָנגעלעגענהייטען פון דער „יודישער אַגענץ" אין די פאַראייניגטע שטאַטען. אין דעם קאָמיטעט זענען אַריין: ד"ר ציריוס אַדלער, ראַבינער שאָלד, מאָריס ראָטענבערג און בער-נאַרד פלעקסנער.

ווי אַזוי זענען איבערגעפיהרט געוואָרען די געוו. דעפּוטאַטען פון דער בריסקער תפיסה

וואַרשאַ. (יט"פ) אין צוזאַמענהאַנג מיט די פאַרשידענע ידיעות און דער פּרעסע וועגען די איבערגעפיהרטע פון דער בריסקער תפיסה, האָט די מאַכט אַרויסגעגעבען אַ קאָמוניקאַט, אין וועל-כען עס ווערט געזאָגט, אַז די אַרעס-טירטע געוו. דעפּוטאַטען זענען איבער-געפיהרט געוואָרען אין אויטאָס צו צוויי פּערזאָן אין אַן אויטאָמאָביל. יעדער פון די געוו. דעפּוטאַטען האָט געקריגען אויף זיך זיינע מלבושים און האָט בעקומען אַ צולאָג אויפ׳ן וועג אַ גוטען מילוטערי-שען פּעלץ און אַ קאַץ. יעדער פון זיי האָט אויך בעקומען פּראָוויאַנט, וואָס איז בעשטאַנען פון געבראָטענע עופות-פלייש, אַ וואַרים-פלאַש מיט טיי מיט רום. אויסער דעם האָט יעדער אויך בע-קומען אַ פּעקעל פּאַפּיראָסען.

11 פון די אַרעסטירטע געוועזענע דעפּוטאַטען בלייבען ווייטער אין תפיסה

וואַרשאַ, (טעלעפאָניש צום לאָדזער טאַגעבלאַט) לויט ווי עס מעלדעט די „א. ב. צ.", האָט דער אויספאָרשונגס-ריכטער דעמאָנט, זיך אָפּגעזאָגט אַרויס-צולאָזען אויף קויציע די איבריגע 11 אַרעסטירטע געוו. דעפּוטאַטען: באַרליצקי, טשאַלקיאַש, דיבוא, ליבערמאַן, באַגינסקי, פּוטעק, פּאָפּיעל, וויטאָס און דעמבסקי.

דעמאָנסטראַציע לכבוד מאַסטעק׳ן

קראָקא, (טעלעפאָניש צום „לאָדזער טאַגעבלאַט") היינט איז אַהער אָנ-געקומען דער בעפרייטער פון דער בריסקער תפיסה פּ.פּ.ס.'ישער דעפּ. מאָסטעק. די קראקאווער פּ.פּ.ס. האָט לכבוד מאָסטעק׳ן איינגעאָרדענט אַ דעמאָנסטראַציע. פּאָליציי האָט די דעמאָנסטראַציע פונאַנדערגעטריבען.

די באָדען-גזירה אין ארץ-ישראל

ירושלים, 25. נאָוו. (יטא) די א"י-רעגירונג האָט אויסגעאַרבייט אַ געזעץ-פּראָיעקט, וואָס פּערוועהרט באָדען-קניות אין געדינלט-בעזעצטע געביטען.

דער „ועד הלאומי" האָט דעלעגירט דעם עקזעקוטיוו-פאָרשטעהער אינגוש. רוטענבערג קיין לאָנדאָן. עס איז אויך אויסגעוועהלט געוואָרען אַ קאָמיסיע פון 3 פּערזאָן: אַרלאָזאָראָוו, דיזענהאָף און ב קאַצענעלסאָן, וועלכע וועלען פאָרטרעטען דעם „ועד הלאומי" פאַר דער יודי-שער אַגענץ. די קאָמיסיע וועט נלמצעי-טי פאָרטרעטען ארץ-ישראל אין׳ם גע-שאַפענעם פּאָליטישען קאָמיטעט.

צוגען מיט רוסלאַנד קורסירען נאָרמאַל

וואַרשאָ, (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) די צוגען מיט רוס-לאַנד קורסירען נאָרמאַל. די קלאַנגען וועגען אַ איבערקעהרעניש אין סאָוויעט רוסלאַנד בעשטעטיגען זיך נישט.

אַ סיים אין ווילנע און לעמבערג

ווילנע, (ספּ. טעל.) אין די נאָהנטסטע טעג, יעדענפאַלס פאַר דער עפענונג פון נייעם סיים און סענאַט, וועט פאָרקומען אין ווילנע אַ זיצונג פון אַלע איינסעל-דעפּוטאַטען און סענאַטאָרען פון ווילנער, נאָוואַגרודקער און אַ טייל ביאַליסטאָקער וואָיעוואָדשאַפט. ס׳האַנדעלט זיך וועגען שאַפען אין איינסעל אַ בעזונדערן סיים-קלוב פון די דעפּוטאַטן און סענאַטאָרען פון די דאָזיגע געביטן.

זיי וועלען אַליין קענען אַריינטראָגען פּראָיעקטען וועגען די בעדערפע-נישען פון זייער קאַנט און אַליין אינטערוועניר̈ען ביי דער מאַכט.

פון די זעלבע קוועלען גיט מען אויך איבער, אַז אין דער נאָהענטסטער צייט טרעט די רעגירונג צו אויסצואַרבייטען אַ פּראָיעקט צו פערבעסערען און דעצענטראַליזירען די אַדמיניסטראַציע דורך שאַפען אַ גאַנצע רייה אויטאָנאָמישע פּראָווינצען מיט געגענט-סיימען, וועלכע זאָלען איבערנעמען אויף זיך אַ רייה פונקציעס פון דער צענטראַלער רעגירונג און פון סיים אין וואַרשאַ. לויט דעם דאָזיגען פּראָיעקט זאָל אין ווילנע געשאַפען ווערען אַ סיים פאַר די געגענדען, וואָס זענען בעוואוינט דורך ווייסרוסען און ליטווינער; אין לעמבערג — אַ סיים פאַר מזרח-גאַליציען, אין וואָלין א. א. וו.

ארץ-ישראל-רעוויזיאָניסטען

טרעטען אַרויס פון דער ציוניסט. אָרגאַניזאַציע

תל-אביב, 25. נאָוו. (יטא) די קאָנפערענץ פון די ארץ-ישראל-רעוויזיאָ-ניסטען האָט בעשלאָסען אַרויסצוטרע-טען פון דער אַלגעמיינער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע. אַ טייל פון די פאַרזאַמעל-טע, 36 דעלעגאַטען, האָט זיך סאָלידאַ-ריזירט מיט דער שטעלונג פון מאיר גראָסמאַן און לוכטהיים. די מעהרהייט פון דער קאָנפערענץ האָט אָנגענומען זשאַבאָטינסקי׳ס שטאַנדפּונקט, אַז אויף דער 17. ציוניסטישער קאָנגרעס וועט נישט אָנגענומען דעם רעוויזיאָניסטישען מינימום-פּראָגראַם, וועלען די רעוויזיאָ-ניסטען אַרויסטרעטען פון דער ציוניס-טישער אָרגאַניזאַציע.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער מיטגליד ה׳ מאיר פּרינץ, צוליב׳ן טויט פון זיין אונפערגעסליכער

מוטער נ"ע

די פערוואַלטונג און ראַט פון דער האַנדוו.-באַנק און פערוואַלטונג פון צענטראַלען יודישען האַנדווערקער-פערבאַנד, פּאַלודניאָווא 4

בלב שבור ודכא אנו מודיעים ברבים על הלקח עטרת ראשנו מעלינו, עטרת תורה ואור, פאר ישראל, הרב המורה והיהודי הגדול, אחד מיחידי הסגולה, הסופר יקר הרוח והמשורר בעמיו

יעקב בנימין (י. בן-ימיני) קצנלסון נ"ע

בשנת השבעים והחמש לימי חייו

ההלויה תהיה היום יום ד׳ ו׳ לחדש כסלו בשעה 12 בצהרים, מבית האבל רחוב נובו-צגלניאבא 14,

על מותו מר יבכיון: בניו, בנותיו, חתניו, כלותיו ונכדיו

מיטטיילונג.

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט דער ג׳ קונדשאַפט, דאָס די עקספּעדיציע - אַבטיילונג פון אונזער פאַבריק

אין לאָדז, פּיעטריקאָווער 8, טעלעפאָן 127-68

נעמט אָן בעשטעלונגען אויף גרויכערטע פליישען און דויערהאַפטע טרוקענע סאַלאַמי-וואורשט, ווי אויך געזונט-שמאַלץ אין פאַסט- און באַהן-פּאַקעטען פון 1 קילאָ אָן צו בעזאָרגען איז אַלע איירָאָפּעאישע לענדער און ארץ-ישראל (מיט אויסנאַהם פון דייטשלאַנד). אונזער עקספּעדיציע פיהרט אַ דורך אַלע נויטיגע פאָרמאַליטעטען, וועלכע זענען פערבינדען מיט׳ן אַרויסשיקען פּאָסט-פּאַקעטען נאָך רוסלאַנד. אויסערדעם בעזאָרגען מיר די עקספּעדיציע פון אונזערע גרויכערטע פליישען אַלס „פּראָבען אָהן ווערט" (echantillon sans valeur), וועלכע זענען בעשטימט פאַר די שטודירענדע יוגענד אין אויסלאַנד.

פאַבריק פון כשר׳ע גרויכערטע פליישען

ס. דישקין, לאָדז, אַקציען-געזעלשאַפט

מוראַדיגע פאלגען פונ׳ם קריזיס אין אמעריקא

20 מיליאן מענשען געהען אויס פאר נויט

גרויסע הילפס-אקציע צו לינדערן די נויט מיט׳ן אנטייל פון בערימטע יוד. פערזענליכקייטען

20 מיליאן נויטליידענדיגע אין אמעריקא

נ י ו-י א ר ק, 25. נאוו. (יט"א) די וואקסענדע ארבייטסלאזיגקייט אין די פאראייניגטע שטאטען האט ארויסגערופען א בעאונרוהיגונג אין אלע געזעלשאפטליכע קרייזען. די צאהל ארבייטסלאזע אין די פאראייניגטע שטאטען טרעפט שוין איצט אן העכער 5 מיליאן. ארום 20 מיליאן מענשען הונגערן.

עס זענען געשאפען געווארען הילפס-קאמיטעטען מיט׳ן אנטייל פון אנגעזעהענע יודישע פערזענליכקייטען. אינ׳ם וואשינגטאנער הילפס-קאמיטעט זענען בעטייליגט 4 יודען. אינ׳ם ניו-יארקער הילפס-קאמיטעט, וואס בעשטעהט פון 100 מאן, געפינען זיך העכער 20 יודישע מיטגלידער. צווישען זיי פעליקס ווארבורג, שטראוס, פרוי מאשקאוויטש און אנדערע.

אויף יאנואר ווערט געפלאנט א גרויסער „דרייוו" (געלד-זאמלונג).

א יודישע פרוי פון כינא

פערשרייבט אין איהר צוואה 100 טויזענד פונט פאר א ירושלים׳ער שול

י ר ו ש ל י ם, 25. נאוו. (יטא) א יודישע פרוי דעלעי פון אנשאנג (כינא) האט איבערגעלאזט אין א צוואה 100 טויזענד פונט שטערלינג פאר א ירושלים׳ער שול. אזוי ווי עס איז נישט אנגעגעבען אין דער צוואה, פאר וועלכער שול דאס געלד זאל געהען, האט זיך געשאפען אין ירושלים א ספעציעלער קאמיטעט צו פערוואלטען מיט׳ן לעגאט. אינ׳ם קאמיטעט געהען אריין 9 ספרדים און 3 אשכנזים.

„דואר היום" ערשיינט ווידער

י ר ו ש ל י ם, 25. נאוו. (יטא) עס איז אפגעשטעלט דעם „דואר היום" און צוריקגעצויגען געווארען די פערארדנונג „בעלעסטיין".

רומענישע רעגירונג אונצופרידען מיט בעפרייאונגס-אורטייל אין באַרשאַ-פּראַצעס

ב ו ק א ר ע ש ט, 25. (יט"א) עס געהען ארום קלאנגען, אז די רעגירונגס-פאקטארען, וועלען ארויספאדערן די אקטען פון באַרשאַ-פּראַצעס. עס ווערט געזאגט גרויס אויפמערקזאמקייט דער רויף, וואס דער פראקוראר האט אפעלירט אויפ׳ן אורטייל פון באַרשאַ-פּראַצעס.

פון קישינעוו מעלדעט מען, אז דער רעמאקראט לגרקא האט אין א רעדע ערקלערט, אז דער בעפרייאונגס-אורטייל אין באַרשאַ-פּראַצעס האט געמאכט א שווערען רושם און קען שאדען דעם פרעסטיזש אין אויסלאנד, וואס רומעניען דארף איצט אזוי נויטיג האבען.

אלטע יודישע שוהל אויסגעגראבען נעבען כותל-מערבי

י ר ו ש ל י ם, 25. נאוו. (יטא) בײַם כותל מערבי, הארט נעבען מויער וואס פיהרט צום אמאר-מעטשעט, איז אויסגעגראבען געווארען אן אלטע יודישע שוהל די אויסגראבונגס-ארבייטען זע-נען אבער אפגעשטעלט געווארען דורכ׳ן דעפארטאמענט אפצוהיטען אלטערטימ-ליכקייטען.

ביז איצט זענען די אויסגראבונגען געמאכט געווארען 16 מעטער טיף.

געשלעגען צווישען יודישע ברויט-בעקערייען, וועלכע ווילען נישט רעדוצירען דעם ברויט-פרייז

יודישע ארבייטער-ארגאניזאציעס רופען צו א שטרייק געגען יודישע בעקעריי-אייגענטימער

נ י ו-י א ר ק (יט"א) אין דעטראיט זענען אויסגעבראכען געשלעגערייען צווישען יודישע שטרייקענדע און בעקעריי-אייגענטימער, געגען וועלכע עס איז ערקלערט געווארען א שטרייק; צוליב דעם, וואס זיי ווילען נישט פערקלענערען דעם פרייז פון ברויט, נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס די פרייזען פון מעהל און אנדערע פראדוקטען זענען געפאלען.

דער שטרייק געגען די יודישע בעקעריי-אייגענטימער איז פראקלאמירט געווארען א״ף א קאנפערענץ פון 16 יודישע ארבייטער ארגאניזאציעס און לאנדם מאנשאפטס-פעראיינען, נאכדעם ווי די יודישע בעקעריי-אייגענטימער האבען זיך אבגעזאגט צו פערקלענערען דעם פרייז פון ברויט, טראץ דעם, וואס די נישט יודישע בעקעריי-אייגענטימער דא בען שוין לאנג רעדוצירט דעם ברויט-פרייז

די קאנפערענץ, וואס האט פראקלאמירט דעם שטרייק אין די יודישע בעקערייען האט אויסגעוועהלט א קאמיטע פון 7 בערזאן, מיט דעם פארשטעהער פון ארבייטער-רינג א. גנודין בראש. אויסער די יודישע ארבייטער ארגאני-זאציעס האבען זיך אין דער קאנפערענץ בעטייליגט פארשטעהער פון רו-סיש-פוילישען פעראיין, פון דער חלוצות ארגאניזאציע און פון ארעסער פעראיין, און פון דער פרויען-אבטיילונג פון דער סאציאליסטישער פארטיי.

גרויסער פאליטישער פראצעס איז סאוו.-רוסלאנד

4 פראפעסארען און 4 אינזשינערען זיצען אויף דער בעשולדיגונגס-באנק

מ א ס ק ו א, 25. נאוו. (סם) היינט האט זיך אין מאסקווא אנגעהויבען דער פראצעס געגען די 4 פראפעסארען און 4 אינזשינערען, וואס ווערען אנגעקלאגט אין אנ׳אקציע אונטערצוגראבען די מאכט און פרעסטיזש פון די סאוויעטען.

דער פראצעס האט אין מאסקווא ארויסגערופען א געוואלדיגע פעראינטערעסירונג. די אנגעקלאגטע ווערען בעשולדיגט אלס פיהרער פון דער „אינ-דוסטריע-פארטיי" צו האבען געשטאנען אין קאנטאקט מיט פאנקארע׳ן און פריאנ׳ען און ווערענדיג געשטיצט פון פראנקרייך האבען זיי ארגאניזירט גאנץ איירעפא געגען די סאוויעטען.

אויף דער פראגע, צי זיי זענען זיך מודה אין דער שולד, האבען די אנגע-קלאגטע געענטפערט מיט יא, אבער זיי האבען געבעטען זיי ערלויבען אפצוגע-בען אנ׳ערקלערונג.

דער פראצעס וועט דויערן עטליכע טעג.

טעאטער און קונסט

היינט אויפטריט פון די א״י טענצעריז רינא ניקאווא

היינט אווענד קומט פאר אין „פיל-הארמאניע" דער לאנג-ערווארטעטער טאנץ-קאנצערט פון דער בערימטער פאלעסטינער קינסטלערין רינא ניקאווא.

די קינסטלערין וועט אויפפיהרען די שענסטע טאנץ-פערל פון דער בארעא-גראפישער קונסט, בעזונדערס אבער איהרע העלםם-אינטערעסאנטע ארץ-ישראל-טענץ, מיט וועלכע זי איז בע-רימט געווארען אין אמעריקא און אין די הויפט-שטעט פון איירעפא.

זעהען טאנצען רינא ניקאווא איז א גענוס, וואס בלייבט אין זכרון. די גאנ-צע וועלט-פרעסע רופט זיך אפ מיט בע-גייסטערונג וועגען די אויפטריטען פון רינא ניקאווא, און זי ווערט מיט רעכט פעררעכענט צו די בעסטע טענצערינס פון דער היינטיגער צייט. דער אינטע-רעס צו רינא ניקאווא׳ס היינטיגען אויפ-טריט איז אונגעהויער גרויס.

—:0:—

יוד. ארט.-פעראיין אין פוילען. דירעקטאריאט פון די פעראיינס-טעאטערן. בעפולמעכטיגטער דירעקטאר פאר לאדז: א. שטאקפעדער. לייטער: א. בעזמאן.

לאדזער יוד. קאמער-טעאטער — נייער

„ארט"

ווייסער זאל „מאנטיפעל" זאכאדניא 43

קינסטלערישער לייטער: מ. בראדערזאן

היינט, מיטוואך, דעם 26. נאוו.

1 פארשטעלונגען

אנהויב 9.15 אווענד

פרייזען פון 80 גר. ביז 3 זל.

— א. נ. —

אויפן הימעל א יאריד

אין 2 טיילען 14 בילדער

נומערן: 1) קלויזניקעס, 2) דאס ליד פון די מיידלעך, 3) אויפ׳ן דארף, 4) שלום-בית, 5) נעץ-שמענדריק, 6) אויפ׳ן „טעפעאק", 7) אויפ׳ן ווען קיין בית-לחם, 8) נאך האלבע נאכט, 9) „לאפסערדאקעס", 10) ביים סאמע-וואר, 11) מאנאלאג, 12) הערבסט-טאנגא, 13) יוד. ראפסאדיע, 14) אויפ׳ן הימעל א יאריד.

אנסאמבל לויט׳ן א.ב. פרויען: זיסעל-גירל, מ. דאלסקא, לאלא זילבערמאן, שיינע-מרים, מאשע פעטערמאן, אלא שליפער עמיטש. מענער: שמואליק גאלדשטיין, ש. דזשיגאן, מאטעל קאן, יעקב ריינגלאס, י. שומאכער, י. לייזער.

טעקסטען: מ. בראדערזאן, ל. נארעלמאן, סומדאן. מוזיק: ה. רובין, א. ביינעלמאן, און: פאלקס-מעלאדיען. דעקאר. און קאסטי-מען י. ברוינער, טענץ איינשטודירט דורך אירענא פרושיצקא מוזיק-לייטער—ה. רוביג. רעזשי - דזשיגאן, שומאכער, בינע-אינספעק-טאר—מ. קאן, ליכט-עפעקטען - יעראזאלימסקי

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער פון 11 פריה ביז 2 בייטאג און פון 5 אוי-גער אוו. שבת א גאנצען טאג.

ענטדעקט אין לאדז א טעכנישע אפטיילונג פון קאמוניסטישער פארטיי אין מערב-אוקראינע

געפונען 10 טויזענד אויפרופען, העקטאגראף-פליטען און א סך אנדער מאטעריאל

(§) זינט א לענגערער צייט האט די פאליטישע פאליציי געהאט ידיעות, אז אין דער וואוינונג פון רחל פינקלאוש (פוי-לינסקא 36/38) געפינט זיך די אזוי-גערופענע „פארטיי-טעכניק פון ק.פ.ז.או. (קאמוניסטישע פארטיי אין מערב-אוק-ראאינא). א גרעסערע פאליציי-אפטיי-לונג האט בעלאגערט דאס הויז און ארורכגעפיהרט אין פינקלאוש׳ס וואוינונג א שטרענגע רעוויזיע. אין די הענד פון דער פאליציי איז ארײנגעפאלען א סך קאמפראמיטירנדע דאקומענטען. צווי-שען אנדערע 10 טויזענד קאמוניסטישע אויפרופען אין דער אוקראאינישער שפראך און 60 העקטאגראף-פליטען, פון וועלכע ד אויפרופען זענען געווארען אפ-געצויגען.

בעת דער אויספארשונג איז אויך פעסטגעשטעלט געווארען, אז די אויפ-רופען זענען געדרוקט געווארען אין דער דרוקעריי אויף פילצאנא 11.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האט די פאליציי ארעסטירט רחל פינקלאוש און איהר מאן, און דעם דרוקעריי-בעזיצער. די דרוקעריי איז געווארען פערזיגעלט. די אויפרופען האבען דעם זעלבען טאג געזאלט אוועקגעשיקט ווערען קיין לעמ-בערג.

לארד פאספילד׳ס ארץ-ישראל-קאלאניזאציע „אהן מענשען און אהן באדען"

דאס „ווייס-בוך" בעווייזט, אז מיט שחיטות און פאגראמען קאן מען אויספרעסען פאליטישע קאנצעסיעס

סער סעמיועל׳ס רעדע איז ענגלישען פארלאמענט, בעת דער ארץ-ישראל-דעבאטע.

ל א נ ד א ן (יט"א) אין זיין רעדע בעת דער גרויסער א״י דעבאטע אין ענגלי-שען פארלאמענט האט דער געוו. הויך קאמיסאר אין ארץ ישראל סער הער-בערט סעמיועל, וועלכער האט גענומען דאס ווארט נאך פרעמיער מאקדאנאלד ערקלערט פאלגענדעס:

עס איז צו בעגריסען, אז דער פאר-שטעהער פון דער רעגירונג האט זיך ענטשידען ארויסגעזאגט פאר׳ן מאנדאט אבער דאס וואס איז געזאגט געווארען ענדערט וועניג אין דער געשאפענער לא-גע. די באלפור דעקלאראציע בעשטעהט פון 2 טיילען. אויב עס וואלט זיך גע-האנדעלט וועגן פערטרייבען די 600,000 אראבער פון זייער פאטערלאנד, כדי צו שאפען אנ׳ארט פאר דער יודישער נאציאנאלער היים, אדער אונטערוווארפען די אראבער פאליטיש אנ׳אנדער פאלק, דאן וואלט אזא פאליטיק געווען דורכ-אויס פאלש. קיינער אבער האט צו אזא פאליטיק נישט געשטרעבט. די יודען האבען אליין און משך פון פיעל יאהר-הונדערטער געליטען פון אונטערדרי-קונג און זיי שטרעבען נישט דערצו. ווען איך בין מיט 10 יאהר צוריק געשיקט געווארען קיין ארץ ישראל איז מיין אויפ-גאבע געווען צו בעטראכטען דעם שוין פון די אראבישע אינטערעסען אלס אינ-טערגראלען טייל פון דער פאליטיק פון א יודישער נאציאנאלער היים. צי דארף מען אבער דערפון דרינגען, אז די גאנצע אינטערנעהמונג איז אונמעגליך? צי בע-דייט דאס, אז עס איז שוין נישטא קיין ארט פאר דער יודישער נאציאנאלער היים? ביי געהעריגער לאנדווירטשאפט-ליכער און אינדוסטריעלער ענטוויקלונג קען ארץ ישראל אין דער נאהענסטע צוקונפט ארייננעהמען א בעפעלקערונג פון א 2 מיליאן מענשען און אין משך פון איין דור קען די בעפעלקערונג פער-גרעסערט ווערען ביז 3 מיליאן. ווען דאס יודישע פאלק שטרעבט ווידער אויפצובויען א נאציאנאלע היים, גע-שעהט דאס נישט צוליב אנ׳אונקלארען געפיהל ווידער אויפצושטעלען דעם אל-מען גלאנץ און אויך נישט צוליב עקאנא-מישע און פאליטישע מאטיוון, נאר עס איז אנ׳אויסדרוק פון גייסטיגע און רעליגיעזע קרעפטען, וועלכע האבען א לענגערע צייט געוהט, אבער נישט אפ-געשטארבען. לאמיר נאר א טראכט טון, אז אויף די בערג פון ציון ברענט נאך דער פאקעל פון גייסט, אפשר שוואך און אומעטיג אין די היינטיגע טעג, אבער ווער קען וויסען, צו וועט דער פאקעל ווידער נישט אויפלאמען, כדי צום דריט-מען מאל צו לייכטען פאר דער גאנצער מענשהייט. בעהאנדעלנדיג דעם גורל פון ארץ ישראל ריהרען מיר אן די מיס-טישע פראבלעמען. די ראזיגע אידעען האט זיכער קיינמאל נישט ערפיהלט קיין בעדייטענדע פיהרער ווי ד״ר ווייצמאן ווען מיר פערגלייכען דאס „ווייס בוך" מיט׳ן סימפסאן בעריכט, שאפט זיך דער איינדרוק, ווי אומיצער זאל האבען בעקומען אנ׳אויפטראג אויסצושניידען פון סימפסאנ׳ס בעריכט די שטעלען, וואס ערמעגליכען א פאזיטיווע שטעלונג צו דער יודישער קאלאניזאציע. די רעגי-רונג האט ערקלערט, אז זי וויל אבהיי-מען דעם מאנדאט און די יודישע קאלא-ניזאציאנס-ארבייט וועט פארטגעזעצט ווערען. דאס „ווייס-בוך" פערבינדעט דאס אבער נייע בעדינגונגען: ערשטענס זאלען יודען נישט בעקומען מעהר קיין בארדען און צווייטענס זאלען זיי נישט ארייגפיהרען מעהר קיין מענשען. דאס מוז דערפיהרען צו א שווערער ענטמוטי-גונג פון דער גאנצער ציוניסטישער בעוועגונג. דאס ערנסטע און די אויצי-טיגע ענדערונג פעשטעהט דערין, וואס אין ארץ ישראל און אנדערע לענדער ווארצלען זיך אויין דער געדאנק, אז בלויז פערגוסונג איז א מיטעל אויף אויס צופרעסען קאנצעסיעס. די מאסאקרען פון יאהר 1929 זענען א שאנד פלעק אויף דעם אראבישען נאמען און אויב זיי וואלטען זיך איצט איבערחזרט און די אראבישע פיהרער וואלטען זיי נישט געשטערט, דאן וואלט מען געמוזט פער-רעכענען די ארץ ישראל אראבער פאר אנגעהערינגע צו א נידעריגערער ציוויליזאציאנס-שטופע. איך גלויב, אז די 2 צוועקען פון דער באלפור דעקלאראציע די יודישע נאציאנאלע היים און דער שוץ פון די אראבישע רעכט לאזען זיך פעראייניגען. די רעגירונג מוז פיהרען א פאליטיק פון גלייכגעוויכט און נישט קיין פאליטיק פון שוואנקונגען. ארץ ישראל איז א קליין לאנד, אבער איז בערימט אין דער געשיכטע פון דער וועלט. עס איז נישטא קיין לאנד, וואס זאל זיין מער בערימט. אפילו פאר דער ענגלישער קרוין, אפילו פאר דער ענג-לישער אימפעריע איז אנ׳עהרע און רוהם צו זיין בעאויפטראגט צו זארגען וועגען היילינגען לאנד.

נאך דער רעדע פון סער סעמיועל האט גענומען דאס ווארט דער אנטי-ציוניסט דעפ. האווארד בורי (קאנסער-וואטיסט), וועלכער האט ערקלערט, אז די רעגירונג, ארויסגעבענדיג דאס „ווייס בוך". האט געהאנדעלט זעהר מוטיג און אונפארטייאיש. די אראבער האבען מו-רא פאר דער דראהענדער יודישער הער-שאפט. די ציוניסטען ווילען פערוואנד-לען ארץ ישראל אין זייער קולטורעלען מיטעל-פונקט, גלייך ווי רוים פאר די קאטאליקען.

דער ארבייטער מיטגליד פון דער שאו-קאמיסיע דזשארי סנעל בעטאנט אין זיין רעדע, אז די יודישע איינוואנדערער האבען ארץ ישראל נישט געמאכט ארי-מער נאר רייכער. עס האבען זיך פער-גרעסערט די מעגליכקייטען צו דערהוי-בען די ארץ ישראל א״ף א העכערען לעבענס-ניווא. די יודישע ארבייטער אר גאניזאציע האט אויך דורכגעטראכטע אנשטרענגונגען אויבער דער פראגנטווארט-ליכקייט לגבי די יודישע שכנים. דער עבר הירדן גיט גרויסע מעגליכקייטען פאר א גרויס-צאהליגער אראבישער קאלא ניזאציע. דאס „ווייס בוך" האט בעשטערט די רעגירונגס-צווישען ביידע פעלקער. מיינע אנשטרענגונגען ער-קלערט הארי סנעל פאר די צוזאמענאר-ביים צווישען די ביידע פעלקער זענען מיט גרויסע בעגייסטערונג אויפגענומען געווארען דורך א געזעלשאפט (ברית שלום), וועלכע האט אויסגעארבייט 42 פארשלאגען פאר א יודיש-אראבישער צוזאמענארבייט, פון וועלכע עס קען ארויסקומען פיל גוטעס.

דרעפ קאקס (ארבייטער-פארטיי) ציטירט אנ׳ארטיקעל פון דער ענגלישער אויסגאבע פון „דבר" פון 5-טען נאוועמבער, אין וועלכען עס ווערט געזאגט: „עבר-הירדן מוז ווערען פריי פאר דער קאלאניזאציע פון די ערדלאזע אראבער און פאר דער יודישער קאלאניזא-ציע, ווער עס קען עבר-הירדן מוז זא-גען — האט ערקלערט דעפ קאקס — אז דאס איז א זעהר שלעכטער ראט.

סער וויזשארדזש דזשאנס (קאנסער-וואטיסט) בעטאנט די פערפליכטונגען פון דער רעגירונג לגבי די יודען. דער יודישער ארבייטער-ארגאניזאציע קען מען נישט מאכען קיין שום פארוואורף, ווען זי טרעט ארויס פאר יודישע ארבייט, כדי אונטערצוהאלטען דעם לע-בענס-ניווא פון יודישען ארבייטער יו-דען זאמלען געלד, כדי צו בעשעפטי-גען יודישע ארבייטער און נישט אראבער. איך גלייב — האט פערענדיגט סיר דזשאנס — אז ענגלאנד וועט לע-זען אויך דעם ראזיגען שווערען פראב-לעם.

דזשעמס דע ראטשילד האט אין זיין רעדע ערקלערט: צוליב׳ן צופאל פון גע-בורט בין איך פארזיצער פון דער פ. י. ק א., וואס האט מיט 50 יאהר צוריק אנגעהויבען די יודישע קאלאניזאציע אין ארץ ישראל. דאס „ווייס בוך" און דער סימפסאן-בעריכט בעטאנען, אז די פ. י. ק. א. — קאלאניעס לעבען אין בעס-טערע בעציהונגען מיט די ארומיגע אר-אבער, ווי די נאציאנאל-פאנד-קאלא-ניעס. פאקטיש וועלען אויך די פ. י. ק. א.-קאלאניעס בעשעפטיגען אלץ מעהר יודען און וועניגער אראבער און 50 יאהר ארום וועלען א״ך די נאציאנאל-פאנד-קאלאניעס זיין ארומגערינגעלט מיט בלוהענדע אראבישע דערפער, ווי היינט די פ. י. ק. א.-קאלאניעס. עס איז נישטא קיין גרונד, אז די יודען און אראבער זאלען נישט לעבען און גוטע בעציהונגען די רעגירונג האט יא גע-הערט אנגענומען דער פארשלאג וועגען א קאנפערענץ פון „רונדען טיש". נאך איצט איז דער פארשלאג נישט צו שפעט עס איז פארהאן א בראשיר וואס רופט קיין ארץ ישראל וואס מעהר מענ-שען, מעהר ארבייט, הונדערטער טוי-זענדער יודען. די דאזיגע בראשור הייסט „א סאציאליסט אין ארץ ישראל" און איהר פערפאסער איז ראמזיי מאקדאַ-נאלד (ריימערקונג). אויב דאס „ווייס בוך" זאל נישט נאר לויט׳ן ווארטל יש נא״ אייך לויט׳ן גייסט פערווירקליכט ווערען, דאן קען מען זאגען, אז מען האט צוגענומען בײַ די יודען א דאפונג אויף זייער היים.

דערמיט איז די דעבאטע פערענדיגט געווארען. דאס שלום ווארט האט גע-דאלמען דער פלאט מיניסטער אלעק-סאנדער. ווען מען פאסט צוזאמען — האט ערקלערט מיניסטער אלעקסאנדער — אלע ארגומענטען פאר און געגען, דאן מוז מען זאגען, אז עס האט זיך נישט ארויסגעוויזען קיין שטארקע אפא זיציע מצד דער מערהייט פון פארלא-מענט געגען דער שטעלונג פון דער רע-גירונג אין דעם ענין. קיין שום אנ-פארטייאישע מענש וועט נישט מסכים זיין מיט ה׳ לאיד דזשארדזש, אז דאס „ווייס בוך" האט צעריסען דעם מאנ-דאט. פערקעהרט די רעגירונג שטרעבט אפצוהיטען די פערפליכטונגען פון דער באלפור-דעקלאראציע און פון מאנדאט די רעגירונג וויל נישט אפשטעלען די ענטוויקלונג פון דער יודישער נאציא-נאלער היים אויף דער איצטיגער שטו-פע.

איך גלויב, אז די דעבאטע איז גע-ווען זעהר נוצליך, אבער אין אלגעמיין האט מען בעוויזען גאנץ ווייניג זאכ-ליכע ארגומענטען וועגען דער פאליטיק פון דער רעגירונג. איך וויל נאך איין מאל איבערחזרן, אז דער וואונש פון דער רעגירונג איז צו ברענגען צו אנ׳ענגערער צוזאמענארבייט צווישען די ביידע פעלקער און די ראהמען פון דער באלפור דעקלאראציע און פון מאנדאט.

אנב דערמיט איז די אפיציעלע דע-באטע געשלאסען געווארען, האט זיך גע מאלדען צום ווארט דעפ. קענוואַרטהי. אין א לענגערע רעדע האט דעפ. קענ-ווארטי א״פגעפאדערט די רעגירונג נאך איצט צו פרובען צונויפצורופען א קאנפערענץ פון „רונדען טיש". בעת קענווארטהי׳ס רעדע איז געקומען צו א סקאנדאל-סצענע, ווען דער פלאט-מיניס מער אלעקסאנדער, וועלכער האט רעפ-רעזענטירט די רעגירונג, האט פערלא-זען די זיצונג.

דער נאכפאלגענדער רעדנער דעפ. בראון (ליבעראל) האט שארף אנגעגרי-פען די אונהעפליכקייט פון מיניסטער דעפ. בראון האט אנגעפרעגט די רעגי-רונג, וואס וועט איינענטליך געשעהען מיט׳ן „ווייס בוך". ד וועלכע פראגען האבען אויך געשטעלט אנדערע דעפו-טאטען. ד״ר שילס האט געענטפערט מיט א לענגערע רעדע, וואס איז אפט איבער-געריסען געווארען מיט צווישענרופען.

די רעגירונג — האט ערקלערט ד״ר שילס — וועט אויסנוצען יעדע מעגליכ-קייט צוזאמענצוברענגען ביידע צדדים פריי אין טיש, ביז איצט איז דאס אבער געווען אונמעגליך. מען וועט ווייטער מא-כען פרובען אין דער ריכטונג. וואס איז שייך דעם „ווייס בוך" ערקלער איך נאך איין מאל, אז עס זענען ענט-שטאנען מיספערשטענדנישען און די רע-גירונג האט געגעבען א מעגליכקייט אויפ צוקלערען די אבזיכטען פון דער רע-גירונג.

עס ברענגט א״ם א פאלעמיק מיט דעפ. בראון און אנדערע דעפוטאטען, וועלכע זענען נישט בעפרידיגט מיט׳ן ענטפער פון אונטערשטאאטס-סעקרעטאר ד״ר שילס: „עס איז גאנץ קלאר, אז דאס „ווייס בוך". ווי עס איז היינט דורך מיר אויפגעקלערט און ערגענצט געווא-רען, בלייבט און קראפט."

[ל]אָדזשער טאַגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט־אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונט
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

„Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16

טעלעפאָנען: רעדאַקציע 100-57, אַדמיניסטראַציע 100-47

[...]שם ווינען, נישט לאַכען"
[...]ר פערשטעהען

[...] דער צוזאַמענשטעל פון אונזערע געזעצגעבערישע קערפּערשאַפטען איז [...]בעקאַנט. די גאַציאָנאַלע יודישע רעפּרעזענטאַנץ איז ביז גאָר פערמינערט [...]רען: זי איז אין סיים צוברעקעלט און אין סענאַט צונישט געוואָרען.

דער געדאַנק פון'ם נאַציאָנאַלען זעלבסט־בעוואוסטזיין און די נויטווענדיג[...] פון א זעלבסטשטענדיגער יודישער פּאָליטיק האָט געפונען דעם אָפּקלאַנג [...]ער יודישער געזעלשאַפט דאַדורך, וואָס 300 טויזענד וועהלער האָבען זיך [...]געזאָגט פאַר אַזאַ פּאָליטיק, בעת 200 טויזענד וועהלער האָבען אָפּגעגעבען [...]ע שטימען פאַר אַנ'אַנדער ליסטע.

[...] צווישען די דאָזיגע 200 טויזענד געפינט זיך בלי ספק נישט קיין קליינער [...] יודישע וועהלער, וועלכע האָבען אָפּגעגעבען זייערע שטימען פאַר דער [...]־ציוניסטישער ליסטע, ווייל דער אחדות־געדאַנק האָט אין דער יודישער [...]טיק נישט געזיגט. מיר האָבען, אַלזאָ, גענוג גרונד פעסטצושטעלען, אַז די [...]אישע איינשטעלונג פון'ם ציוניסטישען געדאַנק האָט אין דער יודישער גע[...]שאַפט אין פּוילען א געזונדע באַזיס. אינ'ם פּאָליטישען קאַמף צום פּאַרלאַ[...] איז די יודישע געזעלשאַפט לעבעדיג פעראינטערעסירט צו האָבען נישט [...]א ווירדיגע, אָבער גלייכצייטיג אויך אין צאָהל ענטשפּרעכענדע רעפּרעזענ[...] דער קאַמף קען, זעלבסטפערשטענדליך, נישט געפיהרט ווערען נור פון'ם [...]דפּונקט פון מאַנדאַטען — די אידעאישע גרונדלאַגע דאַרף דאָ שפּילען די [...]ירענדע ראָלע, אָבער אויף קיין מאָמענט טאָר מען נישט פערגעסען, [...] וואַהל־טאַקטיק דאַרף אַזוי ווערען פּאָראויסגעזעהן, אַז די געזעלשאַפט זאָל [...] אייביגערמאַסען אויך אין צאָהל זיין פערטרעטען. ווען אַלזאָ די וואַהלען [...]ן געבראַכט צו אַזאַ רעזולטאַט. אַז אין סיים האָט די יודישע געזעלשאַפט [...]פּוטאַטען פון גאַליציען און 3 (איינשליסליך דעם אגודה'דישען) פון גצוו. [...]ועס־פּוילען, און אין סענאַט קיין איינציגען נישט— איז עס א רעזול[...] נישט נאָר פון גלח לוטאָסלאַווסקי'ס וואַהל־אָרדינאַציע, נאָר איז אפשר אויך [...]צייטיג א פּועל יוצא פון פעהלערהאַפטע קאַמפּס־מעטאָדען מצד די אָנפיה[...] אָרגאַנען אין דער יודישער פּאָליטישער וועלט.

[...] מיר האָבען נאָך נישט קיין גענוגענדען גרונד צו וויינען, אויך נישט צו [...]ן, אָבער פערשטעהען ווילען מיר דאָך.

[...] מיר ווילען פערשטעהן, פאַרוואָס האָט די לייטענדע פערזאָן פאַר קיין שום [...] נישט צוגעלאָזען, עס זאָל צושטאַנד־קומען אַנ'אַלגעמיין־יודישער בלאָק אין [...] ענין וויל איך זיך ניט צוריינלאָזען. דער ענין מיט אַלע זיינע [...] און קאָנטראַ־אַרגומענטען איז דאָך דער יודישער עפענטליכקייט גענוג בע[...] און אין לעצטען מאָמענט פאַר די סעגאַט־וואַהלען, כדי צו ראַטעווען סע[...] מאַנדאַטען אין צוויי וואַהל־קרייזען, איז געפונען געוואָרען פאַר מעגליך זיך [...]דער „אגודה" צו פערשטענדיגען? דאָס, וואָס עס איז פערשריגען געוואָרען [...]א חודש צוריק ממש אַלס אַ נאַציאָנאַל פערברעך, האָט מען נאָך אין סאַמע [...]ברען, אין קריטישען מאָמענט, געפונען פאַר גאַנץ מעגליך און לאָגיש. איך [...]מודה זיין, אַז ווען איך האָב אַ נאָטיץ וועגען דעם דורכגעלעזען אין דער [...]שער צייטונג, האָב איך עס געפונען פאַר אונגלויבליך. אָבער דער „היינט" [...] דאָס נעכטען בעשטעטיגט. —

[...] עס האָט זיך אויך נישט געלעגט אויפ'ן שכל, פאַרוואָס מען האָט אין [...]סטאָק אָפּגעשטויסען אַ געמיינזאַמע יודישע ליסטע מיט אַ פערדינסטפולען [...]טישען עסקן אין דער שפּיץ און דערמיט פעראורזאַכט די פערניכטונג פון [...]ישען סיים־מאַנדאַט אין ביאַליסטאָקער וואַהל־קרייז.

[...] עס איז אויך נישט געווען צו פערשטעהן, פאַרוואָס עס האָבען געמוזט [...]אין פּוילען צוויי ציוניסטישע מלוכה־ליסטעס און אַזוי אַרום בענראָבען אַ [...]ן מאַנדאַט פון דער מלוכה־ליסטע, וועלכען מען וואָלט בעקומען, ווען ביי[...] ליסטעס זאָלען געקענט ווערען צוזאַמענגעבונדען.

[...] עס איז דאָך נישט קיין געזעלשאַפטליכע געהיימניש, אַז אָט די אַלע [...]אַנגענע פעהלערן אין דער וואַהל־טאַקטיק האָבען געפונען אַנ'אָפּקלאַנג אין [...] יודישער געזעלשאַפט און מען האָט דעפאַר בעצאָהלט אַ צו הויכען פּרייז.

[...] די יודישע געזעלשאַפטליכקייט איצט איז מיט איין ערפאַהרונג רייכער [...]וואָרען.

[...] צי וועט די איצטיגע לעקציע ביימראָגען, אַז להבא, אין אַ געהעריגען מאָ[...]ם, זאָל מען יאָ געפינען אַ געמיינזאַמע שפּראַך?

אינזש. א. רוסאַק

יודישע נייעס

אַמעריקאַנער רב פערנעמט דעם כסא־הרבנות אין וויען

וויען (יט"א) דער ביז איצטיגער ראַבינער פון דער אָרטאָדאָקסישער קהלה אין פּיטסבורג, הרב וואָלף לייטער איז דורך דער וויענער יודישער קהלה גערופען געוואָרען צו פערנעמען דעם כסא הרבנות נאָך הרב מאיר מאירסאָן, וועלכער האָט פערלאָזען זיין אמט. הרב לייטער האָט זיך ערוואָרבען אַ שם אַלס אַ גרויסער למדן. צוו. אגב. האָט ער פערפאַסט אַ בוך וועגען דער שטעלונג פון דער יודישער פרוי לויט'ן תלמוד.

מיט דער בעשטימונג פון הרב ליי־טער איז צום ערשטען מאָל גערופען געוואָרען קיין אייראָפּא אַנ'אַמעריקאַ־נער ראַבינער.

אינטערווענץ געגען דער רע־דוקציע פון די מלוכה־סובווענ־ציעס פאַר יודען אין רומעניען

בוקאַרעשט (יט"א) הרב־הכולל נעמיראָווער האָט אינטערווענירט ביים בילדונגס מיניסטער געגען דער רעדוק־ציע פון די מלוכה־סובווענציעס פאַר יו־דישע קהלות פון 10 ביז 7 מיליאָן לעי. איינגענטליך האָבען די יודען גערעכנט בעקומען 60 מיליאָן לעי. די מיניסטאַ־רען האָבען פערשפּראָכען צו בעטראַכ־טען דעם ענין. הרב נעמיראָווער האָט ערקלערט, דאָס ער וועט זיין פּראָטעסט בעגרינדען אויך פון דער סענאַט־טריבונע.

אויסגעהאַקט שויבען אין דייט־שען שיף־אימפּאָרט־געשעפט אין תל־אביב

ירושלים (יט"א) אין צוזאַמענ־האַנג מיט דער אויפרעגונג געגען שיף־אימפּאָרט קיין ארץ ישראל איז געקומען אין תל־אביב צו פאָלגענדען אינצידענט: אומבעקאַנטע יונגעלייט האָבען אויסגע־האַקט די שויבען אין דייטשען שיף־אימפּאָרט־געזעלשאַפט, וואָס איז איצט געעפענט געוואָרען אין תל־אביב.

די תל־אביב'ער שוסטער דאַרפען איינ־געאָרדענט אַ גרויסען מאַסען צוזאַמענקונפט געגען שיך־אימפּאָרט. לויט די אָפיציעלע צאָה־לען דערגרייכט דער שיך־אימפּאָרט קיין ארץ ישראל ביז 73,000 פונט יעהרליך.

יודישער בעטלער בעגאַנגען זעלבסטמאָרד אין אַ שוהל אין חיפה

חיפה (יט"א) אין דער חיפער אליהו הנביא־שוהל האָט מען געפונען אַ גע־האַנגענעם אַ יודיש־ספרדישען בעטלער. ווי מען רעכענט איז דער בעטלער בע־גאַנגען זעלבסטמאָרד. זיין נאָמען איז ביז איצט נישט געלונגען פעסטצושטעל־לען. דאָס איז דער ערשטער פאַל פון אַ זעלבסטמאָרד אין אַ שוהל אין ארץ־ישראל.

אַמעריקאַ, דער גרויסער יודישער צענטער,
מיט וועלכען מען קען פערבינדען די גרעסטע האָפנונגען פאַר אַ געזונד יודיש לעבען אין דער גאַנצער וועלט

(ספּעציעל פאַר'ן „לאָדזשער טאַגעבלאַט")

פון **א. לעה**

אַ גאַנצן אויף אַ וויל זעהט אויף אַ מייל, און אפשר נאָך ווייטער עס איז דערפאַר געווען אינטערעסאַנט צו הע־רען, וואָס דער שריפטשטעלער זלמן ריי־זען, האָט געזעהן אין משך פון דער „יוויל" (איבער אַ האַלב יאָהר). וואָס ער האָט פערבראַכט אין אַמעריקא.

זלמן רייזען איז געקומען קיין אַמע־ריקא אַלס גאַסט פון דער יודישער קול טור־געזעלשאַפט צו איהר ערשטען צו־זאַמענפאָהר אין מערץ 1929. און אין די אינטערעסען פון יודישען וויסענשאַפ־טליכען אינסטיטוט. ער האָט אין משך פון זיין וויזיט בעזוכט גאָר אַ גרויסע צאָהל שטעט און שטעדטלעך אין די פעראייניגטע שטאַטען און קאַנאַדע און אַט איז וואָס ער האָט צו זאָגן וועגען אונזער יודישער אַמעריקא.

„די יודען פון אַמעריקא שטעהען איצט קולטורעל און אפילו עקאָנאָמיש אויפ'ן שיידוועג און עס וועגדעט זיך ווייטער אין גאַנצער צילבעוואוסטקייט, ווייט־זיכטיגקייט און ענערגיע. אין דער וועג אויף וועלכען דאָס יודישע לעבען זאָל אַוועקגעהען, זאָל נישט זיין פאַטאַל פאַר זייער נאָרמאַלער ענטוויקלונג. דער־ווייל איז נאָך אַלץ מעגליך צו ראַטע־ווען, ווייל אפילו אין די קרייזען, וואָס מיר האָבען שוין דאַכט זיך אַלץ פער־לוירען, זענען נאָך אויך דאָ וואָרצלען און צווייגען, פון אַ שעפעריש לעבען.

פאַר יעדען קענער און אָבסערוואַטאָר פון יודישען לעבען איז קלאָר, אַז די לאַגע פון יודיש שפּיגעלט אָב דעם צו־שטאַנד פון לעבעדיגער אַקטיווער יו־דישקייט סימפּטאָמען פון אונטערגאַנג פון יודיש זענען סימפּטאָמען פון אונ־טערגאַנג פון אַ יודישען שעפערישען לעבען בכלל. אויב דאָס איז ביז איצט געווען קלאָר פון דער געשיכטע פון די יודישע אַסימילירטע קיבוצים אין אַנדערע לענדער, האָט מיר מיין פער־זענליכע בעקאַנטשאַפט מיט דעם צו־שטאַנד אין אַמעריקא נאָך מעהר איבער־צייגט אין דעם.

אין קאַנאַדע, למשל, וואו די יודי־שע קולטור־אַרבייט פערנעמט אַ ברייטען אָרט, וואו יודיש איז אויך די שפּראַך פון דער דאָרט געבוירענער יוגענד, איז אויך דאָס יודישע לעבען גאַנצער, פי־לער און זאַפטיגער ווי אין די פּראָווי־נציעלע שטעדטען. די יודישע אינטעלי־גענץ איז דאָרט ענגער פערבונדען מיט די מאַסען. די יודישע פּרעסע און די יודישע געזעלשאַפטליכקייט האָבען דאָרט אַ ברייטערע ווירקונגס־ספערע".

זלמן רייזען האָט דאָ מיט גרויס לויב זיך אויך אָנגערופען וועגען דעם העב־ראַאיזם פון די קליינע קרייזען, וואָס שטעהען ביי דער יודישער קולטור־אַרבייט אין אַמעריקא; האָבען מיר מסירות נפש אויפגעבויט די יודישע קול טור־אינסטיטוציעס און האַלטען זיי אויף אפילו ביי דער איצטיגער שווערער צייט." „אַזאַ הערואיזם האָט ער גע־זאָגט, — קאָן נישט געדען לאַנגער אָז עס איז צו האָפען, אַז די יודישע פאָלקס מאַסען, וואָס שטרעבען צו דערהויבונג, וועלען סוף־כל־סוף ווערען אַקטיווער פאַר דער יודישער קולטור — דאָס איינציגע וואָס קען זיי דערהויבען און אפילו עקאָנאָמיש פיל שטאַרקען".

אויף דער פראַגע: וואָס איז אייער מיינונג וועגען דער יודישער פּרעסע אין אַמעריקא? האָט זלמן רייזען גענטפער־ט:

„די וואָס זעהען די גרונד־פּראָבלעם פון יודישען לעבען אין אַ מעלכיגער יו־דישער קולטור־פּעטענקייט און אַלע לענ־דער פון יודישען ישוב, מוזען אנערקע־נען, אַז די יודישע פּרעסע נוצט נאָך ניט איינציגע אויסנאַהמען, נישט אויס אַלע איהרע מעגליכקייטען, און שוואַכט דער־מיט אַליין אָב איהר פּרעסטיזש און איהר פּאָזיציע. אויך די יודישע פּרעסע אויף דער פּראָווינץ גיט זיך נישט אויס־מעטום אָב אַ קלאָרען חשבון וועגען איהרע אויפגאַבען. בעת מיין טור האָב איך ליידער אָנגעטראָפען גרויסע יודי־שע צענטערס, וואָס ווערען כמעט ווי גאָרנישט אָבגעשפּיגעלט אין די אָרטי־גע, אָפט־איינציגע אָרגאַנען".

וועגען די יודישע שריפטשטעלער אין אַמעריקא האָט זלמן רייזען געזאָגט: „אוועקקוקענד פון ראַטען־פעראַבאַנד, וואו עס איז אין די לעצטע יאָהרען אויפגע־קומען אַ גאַנצע פּלעיאַדע שריפטשטע־לער, וואָס אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם מאַסענהאַפטען כאַראַקטער פון דער יודישער קולטור־אַרבייט. שאַפען זיי דאָרט אַן'אַטמאָספערע פאַר אַן'אינטענ־סיווען יודישען ליטעראַרישען לעבען, — זענען אין אַמעריקא קאָנצענטרירט פיל פון אונזערע בעסטע ליטעראַרישע כו־חות. עס איז גאָר אַ שאַד, וואָס די גע־וואַלדיגע צערוסענקייט צווישען זיי, צו־ליב די איינגעשאַפענע פון דעם אינצוי־גען שאַפען היסטאָרישען מאָמענט. שוואַכט אין אַ היבשער מאָס אָב זייער ווירקונג; און די גענגעזייטיגע אָנפאַלען שעדיגען אונגעהויער דעם פּרעסטיזש פון דער יודישער ליטעראַטור אין דער גאַנ־צער וועלט.

דער חוב פון די עהרליכע און ערנ־סטע עלעמענטען אין דער ליטעראַטור און אין לעבען איז אָנצווענדען אַלע מיט־לען, צו מילדערען דעם דאָזיגען צושטע־רענדיגען אַנטאַגאָניזם".

זלמן רייזען האָט דאָן גערעדט וועגען זיין הויפּט־אויפגאַבע אויף זיין בע־זוך אין אַמעריקא און אין קאַנאַדע, וואָס איז בעשטאַנען אין בעקענען די יודען מיט דער וויכטיגער אַרבייט פון יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט און מיט דעם אינסטיטוט'ס גרויסע דערגרייכונג אויפ'ן געביט פון צונויפ־זאַמלען, אָבהיטען, אויספאָרשען און פערעפענטליכען די אוצרות פון יודי־שען שאַפען און ווירקען און פון קאָנ־צענטרירען די בעסטע יודישע כוחות אַרום די דאָזיגע גרויסע אויפגאַבען.

דער אינסטיטוט האָט מיט זיין אָנ־געהויבענער וואוקס אויף אונז אַרויפגע־לעגט אַ געוואַלדיגען יאָך. — האָט ריי־זען געזאָגט — אָבער ערשט זיין ווייט־יעהריגע עקזיסטענץ האָט אונז בעווי־זען, ווי ווייט פעראַנטוואָרטליך עס איז. ביז אַהער נעוועזען דאָס ברייטע פעלד פון זיין איצטיגער טעטיגקייט. כאָטש ער האָט גאָר גרויסע פּערספּעקטיווען, מוז נאָך אָבער געפירט ווערען אַ געוויסע צייט ביז ער וועט פערפעסטיגט ווערען פינאַנ־ציעל, כדי אָנצוגעהן מיט זיין פולער [illegible] אַרבייט.

דאָס איז ספּעציעל וויכטיג איצט, ווען עס האַלט ביים פערענדיגט ווערען דער בנין — די היים פון יודישען ווי־סענשאַפטליכען אינסטיטוט אין ווילנע. עס מוזען איצט געמאַכט ווערען גרעסע־רע אָנשטרענגונגען פאַר דעם אויפבוי פון אינזער אַלוועלטליכען צענטער, וואָס איז שוין און ווערט אַלץ מעהר אַ בע־לעבעדיגער קוואַל פאַר אונזער ווייטערדי־גער עקזיסטענץ".

זלמן רייזען האָט דאָן איבערגעגעבען איינצעלהייטען וועגען זיין טור איבער אַ רייהע שטעט אין די פעראייניגטע שטאַ־טען און אין קאַנאַדע וואו ער האָט דורכגעפיהרט אַ גרויסע פּראָפּאַגאַנדע פאַר דעם אינסטיטוט און האָט פער־אינטערעסירט פערשידענע קרייזען אין די וויכטיגע אַרבייטען פון אינסטיטוט — פאָהרט איהר אַוועק אַ צופרידע־נער פון אַמעריקא? האָב איך איהם בעי־פרעגט.

אויף דעם האָט זלמן רייזען געענט־פערט, אַז נעמענדיג אין בעטראַכט דעם איצטיגען שווערען פינאַנציעלען קריזיס, האָט ער פאַר דעם אינסטיטוט דאָ געשאַפען אַ לגבי ערך בעדייטענ־דע סומע, כאָטש נישט אַזאַ ווי עס איז געווען צו ערוואַרטען און ווי עס איז נויטיג צו פערענדיגען דאָס הויז פון אינ־סטיטוט. ער האָפט אָבער, האָט ער גע־זאָגט, אַז די פערשידענע גרופּעס, וואָס ער האָט דאָ פעראינטערעסירט וועלען איצט אַ סך אַקטיווער אַרבייטען פאַר דעם אינסטיטוט.

וואָס איז שייך איהם אַליין, פאָהרט ער אַוועק פון אַמעריקא אַ צופרידענער מיט דער געלעגענהייט, וואָס ער האָט גע־האַט זיך צו בעקענען מיט גרויסע יו־דישע צענטערס און מיט אַ צאָהל פער־זענליכקייטען און יודישע קולטור־טוער דאָ אין לאַנד, וועלכע האָבען, ביי אַלע שאָטענזייטען, דאָך אויפגעבויט אַ וואונ־דערבאַרע, מעכטיגע יודישע היים, מיט וועלכע מיר מעגען נאָך פערבינדען די גרעסטע האָפנונגען פאַר אַ געזונד און שעהן יודיש לעבען אין דער גאַנצער וועלט."

אין דער ענגלישער רע־גירונג הערשט נישט קיין איינשטימיגקייט בנוגע דער א"י־פּאָליטיק

לאָנדאָן (יט"א) די פרוי פון לאָרד פּאַספילד האָט געהאַלטען אַ רעדע אין אַלטען לאָנדאָנער סאָציאַליסטישען קלוב „פאַביאַן סאָסעיטי", וואָס איז מיט יאָה־רען צוריק געגרינדעט געוואָרען דורך איהר, איהר מאַן סידני וועב) און בער־נאַרד שאָו. ליידי פּאַספילד האָט זיך בע־מיהט, וואָס קירצער צו בעהאַנדלען די א"י־פראַגע אין איהר רעדע, דאָך האָט זי פעסטגעשטעלט, אַז די ארץ ישראל־פראַגע געהערט צו די גרעסטע פראַגען און עס איז נישט געלונגען צו פאָרמו־לירען אַן'איינהייטליכע שטעלונג פון אַלע רעגירונגס־מיטגלידער וועגען דעם ענין.

דער שליסעל צום ערפאָלג

איז אַנ'אַנאָנס אין „לאָדזשער טאַגעבלאַט".

לאָרד מעלטשעט אין קאַמף מיט מאַקדאָנאַלד'ן

די לייבאָר־רעגירונג געגען לאָרד מעלטשעט'ס כעמישע אינדוסטריע אין ענגלאַנד

די נעפּעלהאַפטע ידיעות, וואָס האָבען זיך אין די לעצטע טעג פערשפּרייט וועגען די געשעהענישען אין רוסלאַנד, הויבען שוין אָן קלאָר צו ווערען. און איינס איז שוין זיכער — קיין איבערקעהרע־ניש איז דאָרט נישט פאָרגעקומען. אָבער אין די פּאָר טעג, וואָס מ'האָט זיך גע־שפּייזט אין אַלע הויפּט־שטעט פון איי־ראָפּא מיט די פערשידענסטע פאַנטאַס־טישע קלאַנגען, איז מען אין לאָנדאָן מעהר ווי אומעטום געווען געשפּאַנט.

דאָרט האָט מען שוין עטליכע טעג פריהער געוואוסט, אַז אין מאָסקווא הויבט זיך אָן עפּעס צוגרייטען, מען האָפט צו עפּעס איינס, וואָס גיט אַ בעווייז, אַז דער „פינף־יעהריגער פּלאַן" האָט באַנקראָטירט און אַז דער קאָמו־ניסטישער סיסטעם איז שטאַרק אונ־טערגעמינירט געוואָרען. דער געוואַל־דיגער דעמפּינג פון סאָוויעטישען נאַפט אויפ'ן ענגלישען מאַרק און די דעמפּינ־געכענסווע פון תבואה, האָלץ און קויה־לען דינען אַלס בעווייז, אַז די סאָוויעטען שטעהען פאַר אַ פּאָליטישער און ווירט־שאַפטליכער קאַטאַסטראָפע.

אין די עקאָנאָמישע ספערען פון דער וועלט הערשט די מיינונג, אַז דער גרויסער ווירטשאַפטליכער קריזיס, וואָס האָט אַרומגעכאַפּט די גאַנצע וועלט, וועט נישט פריהער שוואַכער ווערען ביז רוסלאַנד וועט נישט צוריק ווערען אַן'־אָפּזאַץ־מאַרק פאַר די אויסלענדישע אויסאַרבייטונגען.

די פּאָזיציע פון דער ענגלישער אַר־בייטער־רעגירונג ביי די איצטיגע גע־שעהענישען אין רוסלאַנד איז זעהר אינטערעסאַנט. מאַקדאָנאַלד מיט זיינע עקאָנאָמישע ראַט־געבער'ס שטיצען איי־נער אין נאָמען פון „פרייען האַנדעל", דעם סאָוויעטישען דעמפּינג אויפ'ן ענגלישען מאַרק.

אַ גרויסע ראָל שפּילט דאָ די טאַקטיק פון אַלטען „פּאַרלאַמענטאַרישען פוקס" לאָיד דזשאָרדזש, וועלכער האָט שפּע־קולירט אויף אַ פערשטענדיגונג מיט דער ליבעראַל־פּאַרטיי, און אַזוי אַרום אויפ־געהאַלטען דאָס לעבען פון דער אַרביי־טער־רעגירונג אויף נייע 6 חדשים. אָט דער דאָזיגער שלום צווישען די ליבע־ראַלען און די לייבאָריסטען האָט געגע־בען דער רעגירונג די מעגליכקייט אַדורכצופיהרען אַ נייעם עקספּערימענט צו פערענטפערן דאָס פּראָבלעם פון דער אַרבייטס־לאָזיגקייט אין ענגלאַנד. און דער עקספּערימענט: [illegible] האַנ־דעלס־בעציהונגען מיט רוסלאַנד. די לעצטע צוגאָב־וואַהלען אין אַזאַ אינ־דוסטריע־קרייז, ווי שופּלי, זאָגען אָבער עדות, אַז מאַקדאָנאַלד האָט פערלוירען דעם צוטרוי ביי די וועהלער. וואָרום אויפ'ן אָרט פון פריהערדיגען לייבאָ־ריסט איז איצט אַדורך דער קאַנדידאַט פון דער קאָנסערוואַטיווער פּאַרטיי.

די גרויסע וועהלער מאַסען אין ענג־לאַנד זענען שוין איצט בעהערשט דורך דער שטאַרקער פּראָפּאַגאַנדע פון די קאָנסערוואַטיווען, וועלכע שטעלען אַרויס די לאָזונג פון אַ שטרענגער צאָל־פּאָלי־טיק אַלס די איינציגע רפואה געגען דער גרויסער מכה פון אַרבייטס־לאָזיגקייט. אויף דער געביט ווערט איצט געפיהרט אַ שטאַרקע קאַמפּאַניע געגען דער ליבע־ראַל־לייבאָריסטישער פּאָליטיק פון „פרייען־האַנדעל".

מאַקדאָנאַלד'ס רעגירונג טראַגט זיך אַרום מיט אַ פּראָיעקט אָפּצושאַפען דעם שוץ־צאָל אויף כעמישע פאַרבען און משך פון די 10 יאָהר זינט ענגלאַנד האָט אַרויפגעלעגט אַ צאָל אויף אויסלענדישע פאַרבען, איז אין ענגלאַנד אויסגעוואַק־סען אַ ריזיגער אינדוסטריע פון כעמי־שע פאַרבען. דער איצטיגער פּראָיעקט פון דער אַרבייטער־רעגירונג וויל געבען אַ טויט־קלאַפּ דעם אימפּעריאַלען כעמי־שען טרעסט, וואָס ווערט אָנגעפיהרט פון אונזער לאָרד מעלטשעט. לאָרד מעלטשעט האָט מאָביליזירט אַרום זיך אַלע קאָנסערוואַטיסטישע כוחות צום קאַמף געגען דעם דאָזיגען פּראָיעקט און געגען דער אַרבייטער־רעגירונג בכלל. אין פּאַסיגען מאָמענט, ווען די קאָנסער־וואַטיווע פראַקציע אין ענגלישען פּאַר־לאַמענט אַרויסגעטרעטען אַ פערשלאַג אויסצודריקען אומצוטרוי דער רעגירונג די געשעהענישען, וואָס הויבען זיך איצט אָן צו ענטוויקלען אין רוסלאַנד, וועלען אויך האָבען אַ געוויסע ווירקונג אוי'ן אויסגאַנג פון קאַמף, וואָס עס וועט זיך אָפּשפּילען צווישען די קאָנסערוואַ־טיווען און די לייבאָריסטען אין ענגלי־שען פּאַרלאַמענט.

פערהאַנדלונגען פון דער ענגלישער רעגירונג מיט דער יוד. „אַגענץ"

ווער וועט רעפּרעזענטירען אַמעריקאַ און ארץ־ישראל אין דער פּאָליטישער קאָמיסיע?

לאָנדאָן (יט"א) די טעג איז פאָר־[...] אַ זיצונג פון דער ציוניסטי־[...] עקזעקוטיווע. די זיצונג האָט זיך [...]ויגען ביז שפּעט ביינאַכט. עס זע־[...] אויספיהרליך בעהאַנדעלט געוואָרען [...]פאָדערונגען, וואָס דאַרפען פאָרגע־[...] ווערען דער ענגלישער רעגירונג, [...] די קאָנפערענצען צווישען דער ענג־[...] [illegible]

מער, הגם ער איז אַנ'ענגלישער בירגער, ווייל ער איז ענג צונויפגעבונדען מיט דער בראַנדייס־גרופּע.

האַראָלד לאַסקי האָט זיך דערוויי־טערט פון דער ציוניסטישער אַרבייט צו־זאַמען מיט בראַנדייס'ן און איצט פער־טרעט ער דעם פּראָפ. פראַנקפורטער. דער אַנטייל פון האַראָלד לאַסקי און די [illegible]

בערגעריסען אַלע בעציהונגען מיט לאָרד פּאַספילד, וועלכער איז געווען זיין פער־זענליכער פריינד. לאַסקי איז ענטשלאָ־סען צו אַרבייטען יאָהרעלאַנג ביז עס וועט צוריקגעצויגען ווערען דאָס „ווייס בוך". האַראָלד לאַסקי איז אַ זוהן פון בעקאַנטען ציוניסט און מאַנטשעסטער און מיטגליד פון „ועד הקהלות" נתן לאַסקי.

* * *

לאָנדאָן (יט"א) לויט דער פאָר־אָרדנונג פון דער ציוניסטישער עקזעקו־טיווע זענען פערבליבען אין לאָנדאָן אויף די גאַנצע צייט פון די פערהאַנדלונגען מיט דער ענגלישער רעגירונג די פיהרער פון ארץ ישראל־יודענטום ד"ר אַרלאָזאָראָף, בערל קאַצענעלסאָן, שפּרינצאַק און הרב בערלין.

ד"ר ווייצמאַן געפינט זיך אין שטענ־דיגען קאָנטאַקט מיט דזשעמס ראָט־שילד, סער הערבערט סעמיועל און לאָרד רידינג, מיט וועלכע ער בעראַט זיך וועגען יעדען וויכטיגען שריט.

———:0:———

[illegible]

לאדז
26 נאָוו. 1930
זון אויפגאַנג: 7.10
זון אונטערגאַנג: 3.25

מיטוואָך,
ו'
כסלו תרצ"א
פ' ויצא

טאָג-כראָניק

גריפּע אין לאדז
אין די פאַרשטעט שאַרלאַך און דיפטעריט

(—) לאָדז האָט איצט אויך זיך אַנ־אָנשיקעניש פון דער גריפּע און הינטער לאָדז, אין רודא־פּאַביאַניץ, כאָיני, זגי־באַרדז, „בעט זיך" אַנ'עפּידעמיע פון דיפטעריט און שאַרלאַך צווישן יונגע קינדער.

די צאָהל קראַנקע קינדער אויף די דאָזיגע קלעפּיגע קראַנקהייטן אין די פאַרשטעט פאַרגרעסערט זיך טאָג־טעג־לעך.

67.000 אַרבייטער
בעשעפטיגט אין לאָדזער גרויס-אינדוסטריע

אין דער פאַר-לעצטער וואָך האָט די גרויסע טעקסטיל-אינדוסטריע אין לאָדז בעשעפטיגט סך-הכל 67 טויזנד אַר-בייטער. בלויז די בוימוואָל-אינדוסטריע האָט בעשעפטיגט 51,936 אַרבייטער.

נאַכט־דיזשורען אין די אַפּטייקען

ס. עפּשטיין, פּעטריקאָווער 225; מ. באַרטאַשעוויטש, פּעטריקאָווער 95; מ. ראָזענבלום, ציגעל נאַס 12; גאַרפּיין, זוולאַרניע 54; י. קאַפּראַווסקי, גאַווראָ טיעיסקאַ 15.

געוו. לאָדזער קאָמוניסטישער דעפּ. ראַשיאַק אַרעסטירט; רוסלאַנד פאַר... אַרבייטער-פּעראַט

דער דיכטער וואַנדורסקי פאַרטיידיגט ראַשיאַק'ן

(וו) דער געוו. קאָמוניסטישער דעפּו־טאַט ראַשיאַק, וועלכער איז קורץ פאַר'ן פונאַנדערלאָזען דעם סיים געלם געוואָ־רען פון פּוילען, איז דורך דאַנציג אַוועק קיין סאָוויעט־רוסלאַנד. אין קיעוו איז ראַשיאַק געוואָרען אַ פונקציאָנאַר פון דער „פּוילישער סעקציע" ביי דער דאָר־טיגער קאָמוניסטישער אָרגאַניזאַציע. ראַשיאַק האָט דאָרט געטראָפען אַ געוועזענעם לאָדזער פּאָליטישען אַרעסטיר־טען, מיט וועלכען ער איז, פאַר'ן גע־וועהלט ווערען אַלס דעפּוטאַט, געזעסען אין איין צעלע אין דער תפיסה אויף גדאַנסקאַ גאַס. אין יענער טורמע־צייט זאָל ראַשיאַק האָבען ערקלערט זיין אח־לצרה, אַז די קאָמוניסטישע אַרבייט פון די סאָוויעטען דאַרף נאָך מעהר געטאָ־דעלט ווערען. איצט איז דער געוו. לאָ־דזער אַרעסטאַנט געווען דער לעבעדיגער פעשטילדיגונגס־אַקט געגען ראַשיאַק'ן, אויף וועלכען ער האָט דערלאַנגט אַ ראַ־פּאָרט, אַז ער, ראַשיאַק, האָט אַלס דע־פּוטאַט פון פּוילישען סיים פאַרראַטען די אינטערעסען פון די אַרבייטער און פּויערען.

דערפאַר איז ראַשיאַק אַרעסטירט גע־וואָרען אין קיעוו פאַר זיינעטוועגען גענומט זיך אָן דער לאָדזער פּראָלעטאַ־רישער דיכטער וואַנדורסקי, וועלכער גע־פינט זיך אויך אין קיעוו.

די מיטטיילונג איז געקומען קיין לאָדז אין אַ פּריוואַטען בריף פון ראַ־שיאַק'ס אָנקלאָגער צו זיין פאַמיליע אין אונזער שטאָט.

קופּאָן № 174
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פון'ם דאָזיגען קופּאָן קאָן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.
גילטיג היינט מיטוואָך, ד. 26. נאָוו. פון האַלב 9 אָוו.

בלוטיג געשלעג
אויף דער יודישער גאַס

אין טויער פון פּאָרזשעטשנאַ גאַס 8 איז פאָרגעקומען אַ בלוטיג געשלעג צווי־שען מנדל קליין (נאָוואָק־גאַס 6) און דעם קריסט זיגמונט קאַלאָשינסקי. ביי־דע פאַרוואונדעטע האָבען בעקומען הילף פון פּאָגאָטאָוויע.

שטרייק אין פּשיגורסקי'ס פאַבריק

(§) אין ל. פּשיגורסקי'ס פאַבריק (פּאָלודניאָווא 68) האָט אויסגעבראָכען אַ שטרייק פון די אַרבייטער. דער שטרייק איז אַרויסגערופען געוואָרען צוליב דעם, וואָס די פאַבריקס־לייטונג האָט רעדוצירט די לוינען פון 10 ביז 33 פּראָצענט.

אַ טראַגישער זעלבסטמאָרד
פון אַ 18-יעהריג יודיש מעדעל

אין דער וואוינונג פון איהרע על-טערן אויף וואָלטשאַנסקאַ 142 האָט נעכטען אויסגעטרונקען עסיג-עסענץ די 18-יעהריגע גוטשא האָזענבערג.

צום גליק האָבען די שטוב-מענשען דאָס בעמערקט און זי געראַטעוועט מיט מילך און מיט אַנדערע היימישע מיט-לען. ערשט דער דאָקטאָר פון דער „גיכער הילף" האָט איהר אויסגעפּאָמפּט דעם מאָגען און אין אַ שווערען צו-שטאַנד זי אָפּגעפיהרט אין שטעטישען שפּיטאָל אין ראַדאָגאָשטש.

די סיבה פון זעלבסטמאָרד איז נישט בעקאַנט. מען נעמט אָן, אַז דעם שריט איז די 18-יעהריגע ראָזענבערג בעגאַנ-גען צוליב ראָמאַנטישע טעמים.

צוליב ידידות-בריוועלער אויף דער בעשולדיגונגס-באַנק
די אַנגעקלאָגטע איז קאָמוניזם בעפרייט

די ברידער אברהם און ראובן קאַלינ־סקי און שיינדעל קופּערמינץ זענען אָנ־געקלאָגט געוואָרען אין צוגעהעריגקייט צו דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי. אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק האָבען זיי זיך אַרויפגעקריגען צוליב זייער קאָרעספּאָנ־דענץ.

אברהם קאַלינסקי האָט געדינט אין מיליטער אין לאָוויטש. פון דאָרט פלעגט ער שרייבען בריף צו זיין ברודער און צו דער קופּערמינץ. זיי האָבען ווידער צוריקגעשריבען קיין לאָוויטש. דער אינ־האַלט פון די בריף זענען געווען אינ־פאָרמאַציע וועגען דער קאָמוניסטישער בעוועגונג, ווער ס'איז אַרעסטירט גע־וואָרען, ווער ס'איז נאָך פריי א.א.וו. די קאָרעספּאָנדענץ האָט צו זיך געצויגען די אויפמערקזאַמקייט פון דער מאַכט; די בריף זענען קאָנטראָלירט געוואָרען און זייערע שרייבער זענען געשטעלט געוואָרען פאַר'ן געריכט. אַלע דריי האָ־בען געלייקענט און זענען בעפרייט גע־וואָרען.

אַ פּראָצעס וועגען רויה-שטאָף
פאַר'ן אַרבייט'ס-געריכט

(§) אין דער פאַבריק פון דער פירמע „ווייס און פּאָזנאַנסקי" האָט אויס־געבראָכען אַ סכסוך מיט די אַרבייטער צוליב דעם, וואָס די אַרבייטער האָבען נישט פאַרטיג געמאַכט דעם געהעריגען קוואַנטום סחורה לויט'ן אָפּמאַך מיט די אינדוסטריעלער. ווי ס'האָט זיך אַרויס־געשטעלט, איז די סיבה דער שלעכטער רויה־שטאָף. צוליב דעם האָבען די אַר־ביטער אין משך פון 7 וואָכען געדאַט אַ היזק פון 180 זל. יעדער. דער ענין איז געשטעלט בעטראַכט געוואָרען אין אַרבייטס־געריכט. דער פאַרטרעטער פון דער פירמע האָט אַנגעוויזען, אַז די אַר־ביטער אַליין זענען שולדיג צוליב דעם, וואָס די פירמע האָט אָנגעגעבען נייע עדות, איז דער פּראָצעס אָפּגעלייגט גע־וואָרען.

געקינדיגט אַלע אַנגעשטעלטע
פון פּאַביאַניצער קראַנקען-קאַסע

דער רעגירונגס־קאָמיסאַר פאַר די קראַנקען־קאַסעס אין לאָדז און לאָדזער פּאָוויאַט האָט געקינדיגט אַלע אָנגע־שטעלטע פון דער קראַנקען־קאַסע אין פּאַביאַניץ, כדי דורכצופיהרען פּערסאָ־נאַלע רעדוקציעס.

אַרעסטירט דעם סעקרעטאַר פון דער קאָמוניסטישער יוגענד אין לאָדז

(§) געכטען פאַרטאָגס האָט די פּאָ־ליטישע פּאָליציי אין לאָדז אַרעסטירט אין זיין וואוינונג אויף דרעוונאָווסקאַ־גאַס 92 אַ קאָמוניסטישען טוער, אַ גע־וויסען וולאַדיסלאַוו רובאַרסקי. ביי איהם זענען געפינען געוואָרען קאָמפּראָמיטי־רענדע מאַטעריאַלען. רובאַרסקי זאָל זיין דער סעקרעטאַר פון דער קאָמוניס־טישער יוגענד אין לאָדזער קאַנט.

אַ גאָטעס-דינסט אויפ'ן ברודער-קבר הינטער זשגאָוו

(וו) פאַרגאַנגענעם זונטאָג האָבען זיך אויפ'ן צמענטאַזש פון זשגאָוו פאַרזאַ־מעלט די דייטשע און עסטרייכישע קאָנ־סולען, ווי אויך אַנדערע פאַרשטעהער פון דער דייטשער געזעלשאַפט פון לאָדז און אויסלאַנד, כדי אָפּצוגעבען אַ טרויער־פייערליכקייט נאָך די דייטשע זעלנער, וואָס זענען קריגס־צייט געפאַ־לען אין שלאַכט הינטער זשגאָוו.

געגען דער צושטערענגער פאָרמאַליס[מוס] פון דער לאָדזער פינאַנץ-מאַכט
צירקולאַר פון פינאַנץ-מיניסטעריום

(—) די לאָדזער פינאַנץ־קאַמער האָט געכטען בעקומען אַ צירקולאַר פון פי־נאַנץ־מיניסטער, וועלכער מאַכט אויפ־מערקזאַם, אַז בעי פעסטצושטעלען דעם אומזאַץ פון האַנדעלס־פירמעס אָדער אינדוסטריע־אונטערנעהמונגען ביים פעסטשטעלען די הויך פון אומזאַץ־שטייער, זאָלען די אונטערנעהמער נישט בעלעסטיגט ווערען מיט דער פאָרצושטעלען די האַנדעלס־ביכ[ער]. די פירמעס מוזען זיך אַליין מיט [...] און אוועלכע פאַלען פינאַנץ־דעפּ[...] וועלכע דאַרפען זיך אויפ'ן אָרט [...] גען מיט דער פאַקטישער לא[ג]ע. אויך נעמען אין אַכט די מאָגנ־ראַ[ט] פון אומזאַץ.

עקזאַמענס אין יודישע פריזיער-צ[עך]

(§) אין לאָקאַל פון יודישען פריזיער־צעך (פּעטריקאָווער 85) זענען פאָרגעקו־מען די עקזאַמענס פון די פריזיער־מייסטערס, וואָס בעזיצען נאָך ביז איצט נישט קיין צעך־דיפּלאָמען. די עקזאַמען־קאָמיסיע, וואָס איז דעלעגירט געוואָרען פון דער האַנדווערקער־קאַמער איז בעשטאַנען פון די ה"ה: יוזעף קושעליק — פאָרזיצער, און היימאַן בראַוער און שווארץ אַלס אַסעסאָרען. צו די מעגים האָבען זיך געשטעלט 30 [...] מייסטערס. אויסגעהאַלטען די עק[...] האָבען 28 די איבריגע 2 איז [...] זאַמען אָפּגעלייגט געוואָרען אויף [...] חדשים.

נאָך די עקזאַמענס איז פאַר[...] אַ באַנקעט.

בעגנבעט אַ צוג אין מיט'ן פאָהר[ען]
צווישען לאָוויטש אין לאָדז אַראָפּגעוואָרפ[ען] 2 באַלען מאַנופאַקטור-סחורה

(§) אין אַ פראַכט־צוג, וואָס איז נעכטען אָנגעקומען קיין לאָדז פון וואַר־שאַ, האָט דער באַהן־וועכטער בעמערקט, אַז פון איין וואַגאָן איז אָפּגעריסען די פּלאָמבע. נאָכ'ן אַדורכפיהרען אַ רעוויזיע, האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז עס פעהלען צוויי באַלען סחורה, וואָס זענען עקספּעדירט געוואָרען פאַר אַ הינגער עקספּעדיציע, אין ווערט פון 6 טויזענד זל. אויפ'ן אָרט איז באַלד אַראָפּגעקו־מען די אויספאָרשונגס־מאַכט.

ווי מ'איז זיך משער, איז די גנבה אויסגעפיהרט געוואָרען פון אַ ראַפינ־ירטער באַנדע באַהן־גנבים אויפ'ן וועג צווישען לאָוויטש און לאָדז. די [...] האָט זיך אַריינבעקומען אין וואַ[גאָן] דער סטאַציע אין לאָוויטש און [...] וועגס האָבען זיי אַראָפּגעוואָרפען [די] באַלען, וועלכע זענען גלייך [...] פיהרט געוואָרען מיט אַ וועגעלע [...]

די אויספאָרשונגס־מאַכט האָ[ט] געשטעלט אין פאַרבינדונג מיט [די] ליצייאי־פּאָסטענס, כדי צו כאַפּ[ען די] באַהן־גנבים.

שטיצע-אויסצאָהלונגען פאַר אָקטאָבער

מיטוואָך וועלען זיך אָנהויבען די אויסצאָהלונגען פון אַרבייטסלאָזען־שטי־צע פאַר'ן חודש אָקטאָבער. די שטיצע וועלען בעקומען די רעכטע בערעכטיגטע אַרבייטסלאָזע, וועלכע האָבען זיך רע־גיסטרירט פון 12. ביז'ן 19. נאָוועמבער ר. י. די אויסצאָהלונגען וועלען פאָרקו־מען אין ביוראָ פון דער נאַס פון 28. שיסער־פּוילק נומער 32.

מיטוואָך וועלען בעקומען די שטיצע די אַרבייטסלאָזע, וואָס זייערע נעמען הויבען זיך אָן מיט

A B C D E F G H I J
M, N, O. K, L, Ł. דאָנערשטאָג
P R S פרייטאָג
T U W Z Ż — שבת

בעקליידונגס-אַקציע
פון „מלביש ערומים"

פון פעראיין „מלביש ערומים" טיילט מען מיט, אַז די בעקליידונג פון אונ־בעמיטעלטע קינדער וועט פאָרקומען זונטאָג דעם 14. דעצעמבער צום ערש־טען חנוכה־ליכטעל. די איינשרייבונגען צו געגניסען פון דער דאָזיגער בעקליי־דונג זענען פאַרלענגערט געוואָרען און זיי קומען פאָר טעגליך צווישען 5 און 7 אָוועגד אין שול צונגעל־גאַס 52 ביז'ן 1 דעצעמבער.

פון דער אָפּפאַרוואַלטונג פון דער לאָדזער בעפעלקערונג איז אָפּהענגיג, אַז די בעקליידונג זאָל אויספאַלען וואָס אום פּאָזאַנטער און אַז אַ גרעסערע צאָהל נויטבעדערפטיגע זאָלען קאָנען דערפון געניסען.

טעלעפאָן 213-84 פילהאַרמאָניע-זאַל טעלעפאָן 213-84

מיטוואָך, דעם 3. דעצעמבער 1930 8⁴⁵ אָוועגד

סענסאַציע! עקזאָטיק!
נור איין אָוועגד
פון סינאַגאַגאַלע ווערק, ווי אויך העברעאישע און יודישע פאָלקס-לידער
אויספיהרער: דער איינציגער אויף דער וועלט שוואַרצער יודישער קאַנטאָר
נעגער
טוביה הכהן
(טענאָר)
ביים פּאָרטעפּיאַן:
איגנאַצי וולאָצלאַווסקי
בילעטען פון 1 ביז 6 זל. צו בעקומען טעגליך אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע פון 10.30 פריה ביז 2 אַזייגער נאָכמ. ווי אויך פון 4 ביז 7 אַזייגער אָוועגד.

זאַל פילהאַרמאָניע
נאַרוטאָוויטשאַ 20
היינט, מיטוו[אָך] 26 נאָוועמבער 30
נאָר 1 טאָג
רעציטאַל-קאָנצ[ערט]
פון דער וועלט-בערימטער און [...] פרימאַבאַלערינע פון דער פ[...] אָפּערע און קאָסמאָפּאָליט[...]
רינאַ ניקאָר
אין פ[...] ביבלישע, און אַנדער[ע] אָריענטאַל[ע]
ביים קלאַוויר:
אינעז יאָזע
עפעקטפולע קאָס[טיומען] פּראָיעקטירט פון די בעסט[ע ...]
בילעטען אין קאַסע פון פיל[האַרמאָניע]

די פרוי (ראָמאַן)
פון א. י. גראָדזענסקי

(11-טע פאָרטזעצונג)

ווען מען איז שוין צוריק געקומען אין שטאָט, איז שוין די אָנהויב נאַכט געווען און איהר פולער קערשאָפּט.

ליעוו און מייעראָוויטש האָבען זיך אָפּגעזעגענט מיט רייזלען און אַוועק אין שטאָט בעזונדער.

לייקין און גינזבורג האָבען בעגלייט רייזלען צו איהר היים.

די שטימונג ביי רייזלען איז געווען אַ מונטערע, פרעהליכע.

געהענדיג איבער די טונקעלע בולוואַ־רען, איז זי, ווי אַ קליין קינד, געשפרונ־גען איבער די בענק, נישט קוקענדיג, וואָס די בולוואַרען זענען געווען בעלעבט פון מענשען.

— איהר שעהמט זיך גאָרנישט אַזוי צו שפּרינגען איבער די בענק? — האָט איהר גינזבורג געפּרובט אָפּהאַלטען, — ראָס פּאַסט פאַר אַ קליין מעדעלע.

— מיר געפעהלט אַזוי, — האָט רייזעל נישט געלעגט קיין אַכט אויף גינז־בורג'ס מוסר.

— עס איז גוט אַזוי, — האָט לייקין זיך אָנגענומען פאַר איהר, — אַ מענש דאַרף טון תמיד, וואָס איהם געפעהלט, האַלטען זיך פריי און נישט זיין גע־צוואונגען און געבונדען דורך דער „גע־זעלשאַפטליכער מיינונג".

— אַ שעהנע מאָראַל פּרעדיגט איהר, — האָט גינזבורג סאַרקאַסטיש אָפּגע־הוזק'ט — און אַז עס וועט איהר גע־פעלען זיין צו קריכען מיר אויפ'ן קאָפּ, ווען, למשל, זי זאָל זיין מיין ווייב?

— וועל איך קריכען.. — האָט זיך רייזעל געררייצט און ווייטער געשפּרונ־גען שטיפעריש פון איין באַנק אויף דער צווייטער. ווי אַ קליין צולאָזען קינד.

זי האָט בכלל ליב געהאַט צו טון גינזבורג'ן צו להכעיס. און וואָס מעהר ער האָט איהר אויסגערעדט. האָט זי תמיד געטון פערקערט, בעהויפּט דער־פאַר, ווייל ער האָט צו אָפּט בענוצט די פראַזע: „ווען, למשל, זי וואָלט געווען מיין ווייב". האָט זי איהם געוואָלט ווייזען, אַז, אַלענפאַלס אַזאַ ווייב, ווי ער שטעלט זיך פאָר, וועט זי איהם נישט זיין.

— אַהאַ, ס'אַראַ שטיפערקע איהר זייט! — האָט לייקין איהר צוגעגעבען מוט.

— איך שעהם זיך דאָ צוגעהען מיט אייך, — איז גינזבורג אַרויס פון די כלים. — דאָ געהען דאָך מענשען און איהר הערט נישט אויף צו שפּרינגען, ווי אַ ציג איבער די בענק. עס איז דאָך אַ בושה

— אויב איהר שעהמט זיך, טאָ ווער האַלט אייך? — געהט אייך געזונדער־הייט... — האָט רייזעל קאַלטבלוטיג געענטפערט און ווייטער געשפּרונגען איבער די בענק.

— אנו, לייקין, אפשר וואָלט איהר אויך מיט מיר געשפּרונגען? — האָט זי זיך געווענדעט צו לייקינ'ען.

לייקין האָט זיך אַ רגע נישט פאַר־טראַכט און נאָכגעטון איהר ביישפּיל און צוזאַמען מיט רייזלען געשפּרונגען איבער די לעדיגע בענק, נישט אַכטענ־דיג אויף די דורכגעהער, וועלכע האָבען אויף זיי געוואָרפען פאַרוואונדערטע בלי־קען.

— איהר זייט געראַכט, רייזעלע. מען מוז דען כסדר געהען מיט די פיס אויף דער ערד, ווי אַלע? מען קען אַמאָל זיך אויפהויבען אויך העכער פון דער ערד — האָט לייקין פילאָזאָפירט פון איין שפּרינג אין צווייטען.

— בענק זענען דאָס ביי אייך „העכער" פון דער ערד, פאַניע קאָסמאָפּאָליט? די בענק שטעהען דאָך אויך אויף דער ערד.. — האָט גינזבורג חוזק גע־מאַכט, — און אפילו, אַז איהר זאָלט זיך אויפהויבען אויף אַנ'אַעראָפּלאַן, קענט איהר אויך אַראָפּפאַלען סוף־כל־סוף אויף דער ערד... אויב עס וועלט זיך נישט כסדר געהען מיט די פיס אויף דער ערד — איז שוין בעסער צו געהען מיט'ן קאָפּ אַראָפּ...

לייקין האָט זיך נישט פאַרלוירען פון גינזבורג'ס אפיקורסות און געפּוגען באַלד אַ תשובה.

די בענק זענען טאַקי אויף דער זעל־בער ערד, אָבער מיט זייערע מחשבות דערהויבען מיר זיך בעת מעשה העכער.

— פאַרשווע פילאָזאָפיע, — האָט גינזבורג נישט נאָכגעגעבען, — דער באָדען איז פאַרט די ערד און נישט די פוסטע הויך..

מען איז צוגעקומען צו רייזעל'ס וואוי־נונג.

— קומט אַריין צו מיר אַ ווייל, אויב איהר ווילט, — האָט זיי רייזעל איינגע־לאַדען, שטעהענדיג ביי דער טיר, און צו גינזבורג'ן מוסיף געווען מיט אַ שטאָך:

—אויב איהר שעהמט זיך נישט מיט מיר...

— אַז איהר וועט זיין אַנ'אַנשטענדיג מעדעלע וועל איך זיך מיט אייך נישט שעהמען, — האָט גינזבורג אַ זאָג געטון מיט אַ שמייכעל, ווי ער וואָלט איהר שוין מוחל געווען איהר טון איהם פרי־הער אַזויפיל צו להכעיס.

אָבער רייזעל האָט נאָך אַלץ נישט געוואָלט ווערען בעסער צו איהם — גינזבורג'ן און זי האָט אַ זאָג געטון צו לייקינ'ען:

— ווי געפעהלט ער אייך, אונזער מאָראַליסט? אויפ'ן טייך מיט קעם מעדעל איז ביי איהם רעכט און דאָ, אין שטאָט, פאַר לייטען און אויגען „פּאַסט" איהם שוין נישט מיר... — האָט זי געזאָגט ביים וויילענדיג נעבען צו פיהלען גינזבורג אַז זי איז פון איהם שטאַרק בעל[...].

מען איז לסוף אַריין אין ר[ייזעל'ס] צימער. גינזבורג האָט זיך טאַק[י] פיהלט אַ ביסעל שולדיג נעגען ר[ייזלען]. רייזעל האָט אָנגעצונדען פייער. דאָ[רט] מעהר איז געווען אַנ'אינטימ'ס. ד[י גע]סט וועלכט האָבען בעהאַלטען אין [...] רוהינקייט. די ווייסע סאָפע האָט [...] גען צו זיך. עס האָט זיך אויך גע[...] פען אין די אויגען דאָס ווייסע בע[ט...] ווינקעל פון צימער.

מידע האָבען זיך אַלע דריי אַר[...] לאָזט אויף דער סאָפע.

עס איז געווען שבת. רייזעל מאָרגען נישט געדאַרפט געהען צו[ר] אַרבייט. האָט דער מאָרגענדיגער [...] אָפּרוה־טאָג שוין געלאָקט און גע[...]

(המשך קומט)

ר' יעקב בנימין קאצענעלזאהן נ"ע

(י. בן-ימיני)

געכטען 4 א זייגער נאכמיטאג איז געשטארבען אין עלטער פון 75 יאהר דער אונבעדאל-בעקאנטער העברעאיש-יודישער שריפטשטעלער און פעדאגאג ר' יעקב בנימין קאצענעלזאהן (י. בן-ימיני), דער פאטער פון אונזער זעהר חשוב'ן מיטארבייטער, דעם בערוהמטען רופֿער און פעדאגאג יצחק קאצענעלזאהן. מיט'ן טויט פון ר' יעקב בנימין קאצענעלזאהן געהט אוועק איינער פון די לעצטע מאהיקאנער פון דער העברעאישער השכלה-ליטעראטור.

דער פערשטארבענער איז געבוירען געווארען אין יאהר 1855 אין דער בעוואוסטער קאפוליע, די רעזידענץ פון זיינע זיידעס, די גרעסטע ליטווישע רבנים. יונגעלווייז נאך האט ער שוין געש'מ'ט מיט זיין עלוי'שען קאפ. אין דער וואלאזשינער ישיבה איז ר' יעקב בנימין קאצענעלזאהן געווען פון די בעסטע לערנער. אין דער זעלבער צייט לערנט ער אויך תנ"ך און וועלטליכע לימודים. זיין ליבלינגס-שטודיום איז אבער געווען די יודישע געשיכטע. נאך זיין חתונה מיט'ן קארעליצער רב'ס טאכטער, די נישט-לאנג פערשטארבענע וועלטענע פרוי הינדע נ"ע, פאהרט ער אוועק קיין קאוונא פארזעצען זיינע לימודים שפעטער, נישט קאנטינוירליך, צוליב דער מאטעריעלער לאגע, ווייטער זיך אפגעבען מיט לערנען, קומט ער קיין ווארשא.

אין א קורצער צייט ארום הויבט אן ערשיינען די ערשטע העברעאישע ענציקלאפעדיע „האשכול" אונטער דער רעדאקציע פון ד"ר גאלדמאן, און דער יונגער יעקב בנימין קאצענעלזאהן ווערט איינער פון זיינע וויכטיגסטע מיטארבייטער. א יונגערמאן, א נחבא אל הכלים, נאר א צנא מלא ספרא, איז ער אומעטום פול... דאס רוסטער-אויג פונ'ם בעקאנטען משורר קאנסטאנטין (אבא) שפירא האט איהם דערזעהען און „ענטדעקט".

אין יענער צייט (1889) ערשיינט אויך זיין בערימטער העברעאיש ווערק — א פאעמע אין פערזען א. נ. „עוללות אפרים" אונטער'ן פסעוודאנים י. בן-ימיני, וואס רופט ארויס א טומעל אין דער העברעאישער ליטערארישער וועלט. עס הויבט זיך אן א דיסקוסיע פאר דעם טאלאנטפולען ווערק און געגען, צוליב דעם געוואגטען ארויסטרעט פונ'ם מחבר נישט געגען דער השכלה, נאר געגען דער קליינליכקייט און קאריערע-מאכעריי פון די משכילים פון יענער צייט.

דער יונגער בן-ימיני ווערט אויך א מיטארבייטער פון דער בעקאנטער „הצפירה". זיין רעדאקטאר נחום סאקאלאוו איז איהם שטארק מקרב.

די שווערע לעבענס-בעדינגונגען זיינע רייסען איהם ארויס פון דער פרעסע און ער הויבט אן ווערען טעטיג אויפ'ן פעדאגאגישען געביט, פערלאזענדיג גלייכצייטיג ווארשא. דאך פערנעהמט ער זיך אויך ווייטער מיט ליטערארישער ארבייט.

זייענדיג פון דער נאטור א צנוע שאפט ער בעשיידען אין ווערק נאכ'ן אנדערען. ער האט אבער נישט געהאט די מעגליכקייט, לעבענדיג אין דער פראווינץ, זיי אלע צו פערעפענטליכען.

איינס פון זיינע גרויסע העברעאישע לעבענס-ווערק איז די פולשטענדיגע יודישע געשיכטע געשריבען אין שעהנע וואוילקלינגענדיגע ריימען. ער האט אויך בעוויזען עטליכע נישט פערעפענטליכטע דראמען אין יודיש און העברעאיש, עטליכע סצענירטע פאלקס-מעשיות און לידער.

בנוגע העברעאישער וויסענשאפט איז דער טאלאנטפולער י. בן-ימיני געווען פון די איינציגע גרויסע אויטאריטעטען. אלס הוספאריש-קענער איז אפשר שווער צו געפינען צו איהם א צווייטען.

דער נפטר איז געווען א זעלטענער בעל-זכרון. ער האט געקענט ממש אויף אויסוועניג גאנץ ש"ס, פוסקים, שוין נישט רעדענדיג פון תנ"ך און ד. גל. ביז'ן לעצטען טאג איז ער געווען א מתמיד און פלעגט שטענדיג לערנען. זייענדיג אלט 70 יאהר, האט זיך איהם פערגלוסט לערנען די ענגלישע שפראך. און אין משך פון א קנאפען יאהר האט ער פריי געלייענט און געשריבען ענגליש. די רוסישע קלאסיקער האט ער אויך געקענט אויף אויסוועניג.

צווישען די הויפט-מעלות פונ'ם נפטר דארף דערמאנט ווערען קאצענעלזאהן'ס דער ישר באדם. דער ווארימער ייד. אין די צייטען פון די גרויזאמע אוקראאינער פאגראמען איז ער ממש גרוי געווארען. די יודישע צרות האבען איהם גריי געמאכט.

ער האט אויך געהאט א גרויסע השפעה אויף זיינע תלמידים מ'קאן זאגען, אז מפסלתם של לוחותיו נתעשרו תלמידיו ונתפרסמו כמשוררים בספרות החדשה. צו זיינע תלמידים געהערען די בערימטע דיכטער ז. שניאור, ד"ר יעקב כהן א. א. ג.

אויף דעם 75-יעהריגען פערשטארבענעם קאצענעלזאהן קאן מען מיט רעכט זאגען: ווי על האי שופרא דבלי בארעא!

פון לאדזער האנדעלס-געריכט

—:0:—

פערלענגערט די נאדזארען

די פירמעס לעאפאלד פוהלע און רובין צאדיקאוויטש.-אופאדלאשטש פון דער פירמע „נחום און ריבא"

די האנדעלס-אפטיילונגען פון לאדזשער קרייז-געריכט האט היינט בעטראכט די ביטע פון דער פירמע „לעאפאלד פוהלע", שניט-מאגאזין אין לאדז אויף פיעטריקאווער 21, צו פערלענגערן איהר דעם נאדזאר.

בערעכענדיג, אז איהר סאנאציע פלאן האט זיך פולשטענדיג איינגעגעבען, די חובות האבען זיך פערקלענערט מ.ט 60 פראצ., אז די אין אויסזיכט קומענדע הכנסות וועלען דער פירמע געבען די מעגליכקייט זיך אינגאנצען אויסצווויקלען פון די חובות, בעט די פירמע אפלעגען איהר די צאהלונגען אויף ווייטערע 3 חדשים. דאס געריכט איז די בקשה נאכגעקומען. דער פערלענגערונגס טערמין הויבט זיך אן דעם 10 דעצעמבער.

* * *

דאס געריכט האט בעטראכט די ביטע פון דער פירמע רובין צאדיקאוויטש הורט-פערקויף פון באנוועל-מאנופאקטור און שניידער-צידאטען, זן נאוואמיעיסקא 17, צו פערלענגערן איהר דעם נאדזאר אויף ווייטערע 3 חדשים.

דעם 12. ד. ח. זאט דער בעפולמעכטיגטער פון דער פירמע, אדוו לאנדא דערלאנגט א ביטע וועגן פערלענגערן דער פירמע דעם נאדזאר, פערדרוקענדיג זיך אויפ'ן בעריכט פון קוראטאר, פון וועלכען עס איז צו זעהן, אז פאר דער צייט פון די אפגעלייגטע צאהלונגען האט די פירמע בעצאהלט חובות פאר איינגענע אקצעפטען אויף א סומע פון 14,927 זל. און פון אפענע חשבונות א סומע פון 9,311 זל. דאס געריכט האט די בקשה ערפילט. דער פערלענגערונגס-טערמין הויבט זיך אן דעם 26. ד.ח.

* * *

צום סוף האט דאס געריכט בעטראכט די ביטע פון דער פירמע „מ. ליפשיץ עט קאמפ." וועגן ערקלערען אנ'אופאדלאשטש דער פירמע „נחום און ריבא" פון פעטריקאווער 64.

ווי עס בעווייזען די בייגעלייגטע דריי וועקסלען איז ריבא שולדיג געבליבען דער פירמע ליפשיץ 1200 פונט שטערלינג פאר געקויפטע סחורות. איינער פון די וועקסלען איז פערזעהען מיט א פראטעסט, די אנדערע צוויי מיט בעשטעטיגונגען פון רעיענט, אז זיי זענען נישט געצאהלט געווארען.

דאס געריכט האט ערקלערט אנ'אופאדלאשטש דער פירמע „ריבא" און איהר איינציגער נחום ישראל ריבא. דער טערמין פון עפענען דעם אופאדלאשטש איז בעשטימט געווארען אויף 4. אפריל 1930. אלס ריכטער-קאמיסאר איז בעשטימט ריכטער בידערמאן, אלס קוראטאר אדוו. מ. רובין. נ. ריבא איז געשטעלט געווארען אונטער פאליצייאישער אויפזיכט.

ראדיא פראגראם

מיטוואך 26 נאוועמבער

לאדז, (33,8) 3 11.58 שעה-צייכען, 12.05 גראמאפאן פליטען מוזיק, 13.15 פערלעזען פון טעגליכען פראגראם, ווי אויך קינא און טעאטער רעפערטואר 15.35 סקויטען פירטעל שעה 15.50 ראדיא כראניק 16.15 פר. פאר יוגענד 16.45 גראמאפאן פליטען מוזיק פון ווארשא 17.15 „מיצקיעוויטש" צו זיין 75-טן יאהר צייט (פארטראג פון ווילנא) 17.45 קאנצערט 18.45 פערשידענעס, 19.25 גראמאפאן פליטען פון ווארשא 19.35 ראדיא פרעסע זשורנאל 19.55 גראמ; ט. פליטען — .20 פירטעל שעה פון א בוכהאלטער 20.15 מוזיק מעליעטאן 20.30 טר. פון לעמבערג, 22 מעליעטאן 22.15 גראמ. פליטען 22.25 „פ.א.ט." וועטער, פאליציי, און ספארט קאמוניקאטען ווי אויך טאנץ מוזיק פון ווארשא.

א שוידערליכער מארד און זעלבסטמארד אויף נייע זארזשעווסקא-גאס 25

ארבייטסלאזער דער'הרג'עט מיט א האק זיין שווינער, שווער פערוואונדעט זיין פרוי און דערנאך אליין א סוף געמאכט צו זיין לעבען

(§) אין יאהר 1928 האט דער פאבריקס-אנגעשטעלטער יוזעף פאוולאק, 25 יאהר אלט, פון קאנטנא 54, זיך בעקענט מיט דעם יונגען שעהנעם 19-יעהריגען מיידעל גענאוועפא בזשענטשקאווסקא פון נייע-זארזשעווסקא 25 און זיך אין איהר פערליבט. דאס מיידעל האט איהם אויך ליב געקריגען און זיי האבען מיט מזל חתונה געהאט, נעענג בפירוש'ען ווילען פון מיידעל'ס עלטערן.

עטליכע חדשים האט דאס פארל געלעבט גליקליך און צופרידען. דאס גליק האט אבער נישט אנגעהאלטען כל זמן דער יונגער בעל-הבית'על האט געארבייט און פערדינט. באלד האט אבער פאוולאק פערלוירען די ארבייט און אז עס איז נישטא קיין פרנסה, איז ווי דער שטיינער א סוף צום שלום בית.

נישט קאנענדיג צוזעהן די נויט פון איהר טאכטער האט די שווינגער גענומען כאפען דעם איידעם שווערע פארווארפען. דער לעצטער האט זיך דערפון געפילט זעהר געקרענקט און איז ארומגעגאנגען א פער"מרה-שחורה'טער און א פערביטערטער. נישט איינמאל האט ער געפרובט א סוף צו מאכען צו זיין לעבען.

געכטען האט צווישען פאר-פאלק אויסגעבראכען א מחלוקה און אין גרויס אויפרעגונג האט דער מאן זיך געווארפען אויף זיין פרוי און זי שטארק געשלאגען. די פרוי, וואס ארבייט אין ראמיש'ס פאבריק אויף סענאטארסקא גאס איז אוועק אין פאבריק און געמאלדען, אז זי וועט היינט צו דער ארבייט נישט קומען, ווייל דער מאן איז קראנק. דאס האט זי געטאן אוים מורא, איהר מאן זאל נישט אפטאן עפעס א מעשה רע.

נאכמיטאג האט דער שטארק דערעגערוויטער פאוולאק זיך ווידער צוקריגט מיט זיין שוואגער קאזשימיעזש, 21 יאהר אלט און איהם געשלאגען, און דער מחלוקה האט זיך אריינגעמישט די שווינגער. דאן האט דער איידעם, א האלב-וואהנזיניגער, פאר בעם א כאפ געטאן א האק און דערלאנגט דער שווינגער עטליכע זעץ איבער'ן קאפ.

זי איז געפאלען צו באדען, זיך בעגיסענדיג מיט בלוט. די יונגע פרוי האט דאן געוואלט ארויסרייסען די האק ביים צעווילדעוועטען מאן, דאן האט ער אויפגעהויבען די האק אויך אויף דער פרוי און איהר געשפאלטען דעם קאפ.

אויף די פערצווייפעלטע הילפס-רופען פון די אומגליקליכע זענען זיך צוזאמענגעלאפען די שכנים, וואס האבען ענטוואפענט דעם מערדערישען חסר-דעה'ניק.

דא האט זיך דער מערדער ערשט ארומגעזעהען, וואס ער האט אפגעטאן און אוים פערצווייפלונג און חרטה איז ער גיך ווי א קאץ ארויפגעשפרונגען אויפ'ן פענסטער און זיך אראפגעווארפען פון דער הויך אויפ'ן ברוק, פאלענדיג א טויטער אויפ'ן ארט.

עס איז באלד ארויסגערופען געווארען פאגאטאוויע און פאליציי. דער דאקטאר האט פעסטגעשטעלט פאוולאק'ס טויט. די שווער-פערוואונדעטע פרויען זענען אובערגעפיהרט געווארען אין שפיטאל אויפ'ן וועג איז די שווינגער געשטארבען פון די וואונדען. דאגעגען די פרוי פאוולאק, האלטען די דאקטוירים, וועט בלייבען לעבען.

דער שרעקליכער מארד און זעלבסטמארד האט אין גאנצ'ן ראיאן ארויסגערופען א שרעקליכען רושם. א גאנצען טאג זענען פאר'ן הויז אויף נייע זארזשעווסקא 25 געשטאנען מאסען נייגעריגע. פאליציי האט אבער דעם עולם געהייסען זיך פונאנדערגעהן.

אויפ'ן ארט איז אויך אנגעקומען די אויספארשונגס-מאכט מיט'ן פראקוראר און נאטשעלניק ווייער.

לאדזער יודישער טעאטער - סטודיע

„גרינע קאטשקע"

ענגלישער-זאל
אלעיא 1-טער מאי 2

לייטער: משה פולאווער

דער ערשטער עפענטליכער ארויסטריט
קומט פאר:
פרייטאג, דעם 28/XI 9 אווענד
שבת, „ 29/XI 4 נאמיט.
זונטאג, „ 30/XI 9 אווענד
— א. נ. —
„גרינע קאטשקע"

טעקסטען: אבעזשאנעק, זוני-מאוד, ווארשאווסקי, לייב סטאצקי און פאלקס-לידער.

רעזשי: משה פולאווער, מוזיק: הענריק יאבלאן, דעקאראציעס: פרידמאן און הענדלער.

בילעטען צו בעקומען אין דער קאסע פון טעאטער: פרייטאג פון 5 נאכמיטאג, שבת פון 11 פריה, זונטאג פון 3 נאכמיטאג.

יודיש טעאטער „פילהארמאניע"
נארוטאוויטשא 20.

גאסטשפילען פון בערימטן ארטיסט גאסטשפילען
פון סטאניסלאווסקי'ס קונסט - טעאטער אין מאסקווא, פיסקאטאר-טעאטער אין בערלין, מאריס שווארצ'ס יודיש קונסט - טעאטער

פאול באראטאוו

פרעמיערע! פרייטאג, ד. 28-טן נאוו. 9 אוו. פרעמיערע!
דער פאטער
דראמא אין 3 אקטן פון אויגוסט סטרינדבערג.
הויפט-ראל: ריטמייסטער אדאלף - פאול באראטאוו

שבת, ד. 29 נאוו. 9 אוו. — פרעמיערע!!!
הינקעמאן
טראגעדיע אין 4 אקטען פון ערנסט אלער.
אין דער הויפט-ראל: „הינקעמאן" — פאול באראטאוו

שבת, דעם 29-טען נאוועמבער 4 נאכמיטאג
צו ביליגע פרייזען פון 80 גראשען אן
דער פאטער
דראמא אין 3 אקטן פון אויגוסט סטרינדבערג.
הויפט - ראל: ריטמייסטער אדאלף - פאול באראטאוו

ס'נעמען אנטייל פרויען: מ. ראזען, ד. האלפערן, ש. פלאום י. פלאום, מ. פאזנאנסקא — מענער: מ. אייזענבערג, ח. בראקארזש, י. גרינהויז, ב. גורוויטש, י. ווינבערג, מ. מאקסימאוו, מ. פאזנאנסקי, א. קורץ, ה. פלאום

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון „פילהארמאניע."

גרויסע שרפה אויף אויטא-גאראזש פון דער ווידזעווער „מאנופאקטור"

1 פערזאן פערוואונדעט.—שאדען בעטרעפט מעהרערע טויזענד זל.

(§) אויף ראקיטשינער 81 האט געכטען אויסגעבראכען א שרפה אין אויטא-גאראזש פון דער „ווידזעווער מאנופאקטור". דער שאפער לעשטשינסקי איז געגאנגען פערריכטען די רעפלעקטארען מיט א קארביד-לאמפ אין דער האנד. אינפאלגע אומגעריכטער האט זיך פון דער קארביד-לאמפ אנגעצונדען דער בענזין אין גאראזש און עס איז פארגעקומען אנ'אויפרייס. בליץ-שנעל איז דער גאנצער אויטא-גאראזש ארומגעכאפט געווארען פון פלאמען. 3 אויטאס, דערונטער 2 לאסט-אויטאס פון דער „ווידזעווער מאנופאקטור" זענען שטארק בעשעדיגט געווארען.

דער שאפער האט בעקומען בראנדוואונדען און איז אובערגעפיהרט געווארען אין שפיטאל. דער שאדען בעטרעפט עטליכע צעהנדליג טויזענד זל.

דרייסטע גנבה פון קאמגארן

(§) פון פאבריקס-הויף אויף לעשנא 3 האבען אונענטדעקטע גנבים צוגעגנב'ט א גרויסען קאסטען קאמגארן אין ווערט פון 7000 זל. דער קאסטען קאמגארן איז „צוגעשארט" געווארען און א מאמענט נאכדעם, ווי דער פוהרמאן פון דער פירמע יצחק מוכלער האט איהם געבראכט צו פיהרען פון קאלישער [illegible]

דער פערשטעלטער גרויס-אינדוסטריעלער

(איבערלעבענישען פון א לאדזער דעטעקטיוו)

דערצעהלט דורך בערנארד הילער

5.

ער האט אויסגעזעהען צי זיין אנ'ערנסטער און געלאסענער מענש. געבען איהם איז געזעסען אנ'עלעגאנט-געקליידעטע יונגע פרוי און א מאנטעל פון א גראהער קאליר. דאס איז געווען א גוטע געבוי'טע ברונעטקע מיט פוכיגע באקען און טונקעלע, שנעל-לויפענדיגע אויגען.

— דער דאזיגער אלטער מאן — האט דער קאמיסאר שעפטשענדיג אינפארמירט רינגארד'ן — דאס איז איינער פון די רייכסטע מענשען אין דאנציג. ער הייסט לעווי און פערנעמט זיך מיט קייפען און פערקויפען בריליאנטען.

און דעם האט זיך געעפענט די טיר און עס האט זיך בעוויזען א זעלטען שעהנע פרוילין, א געשוקטע, א פלינקע, מיט געשמאק אנגעטאן, האט זי געקאנט ציהען די אויפמערקזאמקייט נישט בלויז אין דעם דאזיגען ענגען לאקאל, נאר אפילו אויף די בולווארען פון פאריז. דאס ארויסגעקומענע מיידעל איז צו צום מישעל, ביי וועלכען עס איז געזעסען לעווי מיט דער אונבעקאנטער פרוי און האט גלייך גענומען אנטייל אין זייער שמועס

— ווער איז דאס אזעלכע?

— דאס איז פרוילין ליזע לעווי, איינע פון די שענסטע פרויען פון דאנציג — האט דער קאמיסאר ערקלערט.

רינגארד האט נישט געקאנט אפלייקענען די אלגעמיינע מיינונג, אז דאס מיידעל איז בילד-שעהן. דאס שעהנע פנימ'ל האט איהם אזוי צוגעשמידט צו זיך, אז ער האט קוים געהערט, וואס דער קאמיסאר רעדט צו איהם.

עטליכע מאל האבען זיך זייערע בליקען בעגעגענט און רינגארד האט מיט צופרידענהייט בעמערקט, אז א לייכטער שמייכעל האט זיך בעוויזען אויף איהרע ליפען, ווען זי האט בעמערקט, אז מען קוקט זיך אזוי שטארק איין אין איהר שעהן פנים.

— געפעלט אייך די דאזיגע קליינע כשוף-מאכערין? — האט דער קאמיסאר געפרעגט נישט אהן איראניע.

— איך מוז מיך מודה זיין, אז יא.— האט רינגארד אפענהערציג ערקלערט— אבער יעדענפאלס פערגעס איך נישט, וואס איך דארף דא טון. איך בין זעהר נייגעריג צו וויסען, וואוהין עס געהט די ברונעטקע און גראהען מאנטעל, וואס האט ביז איצט אזוי היים קאנפערירט מיט'ן אלטען. לאמיר ארויסגעהן. איך זעה, אז זי געהט אויך ארוים.

ביידע מאנסלייט, געהעריג א ביסעל דערווייטערט פון דער דאמע, האבען בעמערקט, אז נישט ווייט פון דער בריליאנטען-בערזע האט זיך אפגעשטעלט א אויטא, פון וועלכען עס איז ארויסגעשטיגען א יונגערמאן. קוים זיינע בעוועגונגען האט רינגארד דערקענט פון דער ווייטענס, אז דאס איז דער פריינד פון חברה-מאן גאלד — גארשין.

די דאזיגע ענטדעקונג האט ער גלייך מיטגעטיילט דעם קאמיסאר און ביידע האבען בעשלאסען תיכף צו כאפען א טאקסי און נאכצופאהרען דעם אויטא, אין וועלכען עס האט זיך איצט אריינגעזעצט די ברונעטקע און גראהען מאנטעל, אבער ווי אויף צו להכעיס איז אין ערגיץ נישט געווען צו קריגען קיין אויטא. צום גליק האט רינגארד בעמערקט דעם נומער פון אויטא, וואס איז איצט דורכגעפאהרען לעבען זיי און אין וועלכען עס איז געזעסען דאס פערפאלגטע פארל.

— גוט מיר דעם נומער — האט דער קאמיסאר זיך אנגערופען — און מארגען וועט איהר וויסען, וואוהין די טאקסיווקע האט געפיהרט יענע פאסאזשירען.

IX.

צומארגענס האט דער פאליציי-קאמיסאר זיך דערוויסט, אז דער שאפער האט די דאמע און גראהען מאנטעל און איהר חבר אפגעפיהרט אין א פארשטאט הינטער דאנציג. פון דארט זענען זיי צו פוס געגאנגען ווייטער. דאס ווייטערע פארשען האט אינצט איבערגענומען די פאליציי. צוליב דעם האט רינגארד געהאט א פרייען אווענד. ער האט איהם אויסגענוצט אויף שפאצירען אין דער שטאט, אפסערווירענדיג לויט זיין געוואוינהייט די דורכגעהער.

ווען ער האט זיך געפינען אויף לאנגגארטען האט ער אין דער אלעע פון ביימער בעמערקט דעם שאטען פון דער שעהנער ליזע לעווי. נישט טראכטענדיג קיין סך, האט רינגארד זיך געלאזט הינטער איהר. ביי א רוג האט זיך די דאמע אויסגעדרעהט און דער דעטעקטיוו האט ווידער בעמערקט אויף איהר פנים דעם זעלבען סודות'דיגען, פראוואצירענדען שמייכעל, וואס א טאג צופריהער. ער האט דערקענט, אז זי לאדעט איהם איין צוצוגעהן צו איהר.

— איך בין א פרעמדער אין דאנציג, גנעדיגע פרוי, און איך וואלט זעהר צופרידען געווען, ווען איהר וואלט געוואלט מיר שענקען א שטיקעל צייט און מיר ווייזען די מערקווירדיגקייטען פון אייער שטאט.

ליזע האט שמייכלענדיג געוויזען איהרע וואונדערבאר בלישטשענדע ווייסע ציין.

— פארוואס נישט? — האט זי געזאגט גאנץ איינפאך — אבער איהר זענט דאך פאר מיר אנ'אונבעקאנטער...

— מיין נאמען איז יאקוב שטערן — האט רינגארד זיך פארגעשטעלט, אראפנעמענדיג דעם הוט. דעם אמת'ען נאמען האט ער צוליב פארזיכטס-טעמים געהאלטען פאר נויטיג צו בעהאלטען.

פרוילין לעווי האט זיך נישט אפגעזאגט. כמעט אנדערטהאלבען שעה האט זי געוויזען רינגארד'ן אלע אינטערעסאנטע זאכען פון דער אלטער שטאט דאנציג. ביים געזעגענען זיך האט רינגארד געבעטען ליזען, צו זי וואלט זיך וועלען זעהן מיט איהם צומארגענס. נאכקלערענדיג א ווייל, האט פרוילין לעווי בעפרידיגט זיין ביטע.

— גוט, אבער וואו און ווען?

— מארגען אין אווענד. אפשר וועלען מיר אויסהערען א קאנצערט אין האטעל „אייראפא" ביי א קליינער קאלאציע?

— א, ניין, דאס איז אוממעגליך — ווי אזוי וועל איך זיך ווייזען מיט א פרעמדען מענש אין אנ'עפענטליכען לאקאל? וואס וועט זיין, אז מיין פאטער וועט זיך דערוויסען וועגען דעם?

— נו, נו, איך וועל מיך שוין בעמיהען, אז אייער פאטער זאל זיך נישט דערוויסען... ביטע, קומט!

— נו, ווארט אויף מיר פונקט ניין א זייגער אין אווענד, ביים פרידריך-דענקמאל.

— גוט. איך דאנק.

(המשך קומט).

פערשאָלטען בלוט

גרויסער שפּאַנענדער ראמאַן פון דער היינטיגער צייט

(83 פאָרטזעצונג)

— אפשר בײַ אַ געלעגענהייט, הער באָומאַן, וועל איך אײַך זאָגען דעם נאָמען פון דעם געליבטען פון דער גרעפין. כאַ-כאַ, דאָס יונגעל איז געווען נאַריש, ווען ער גלויבט, אַז די גרעפין אַדעלאַ מײַנט דאָס דאָזיגע שפּיל ערנסט. ס'וועט נישט לאַנג דויערן און זי וועט איהם אַ הויז ווייטער שיקען און דעם פערראַיינזאַמטען ליבהאָבער וועט מעהר נישט איבערבלייבען, ווי קאָפּ-ברעכעניש און נקמה-געפיהלען.

כאַ-כאַ, אַ גוטען טאָג, הער באָומאַן, אַ גוטען! — האָט זיך פרידע צולאַכט און מיט שנעלע טריט אַרויס פון צימער.

דער יעגער האָט זיך אַ מידער אַראָפּגעלאָזט אויפ'ן שטוהל, ווי זיינע כּוחות וואָלטען איהם פערלאָזט. ס'איז איהם טונקעל געוואָרען פאַר די אויגען און ער איז געזעסען, ווי צומישט.

— אָ, הער באָומאַן, גלויבט נישט אין די ווערטער פון דעם דאָזיגען שלעכטען און פערברעכערישען מענש! ווער ווייס, אויב מ'האָט נישט געזוכט אַזוי-אַרום אַ געלע-גענהייט, ווי זיך מיט אײַך אָפּצורעכענען. איהר ווייסט דאָך גאַנץ גוט, אַז ער איז אויף אײַך בייז. איך בעט אײַך, רעגט זיך נישט אומזיסט אויף, און נעהמט נישט גערענווייליג אין אַ סכּנה אַרײַן! דער דאָזיגער לומפּ איז מיט זיינע ווערטער נאָר אויסען געווען אײַך צו דערצערנען.

דער יעגער האָט דאַן טיפער און פרייער אָפּגעאָטעמט און דעם יונגערמאַן גוט-ברודעריש געקלאַפּט אין דער פּלייצע.

— זאָל גאָט געבען, אַז ס'זאָל זײַן אַזוי, ווי דו זאָגסט, ליבער פריינד. איהר דאַרפט זיך אָבער היטען פאַר דעם דאָזיגען פערשוין! איך האָף, אַז מיר וועלען זיך נאָך איינגיכען ווידער זעהן!

— הער באָומאַן, איהר דאַרפט קירטען'ען קיין איין וואָרט נישט גלויבען. איהר וועט זעהן, אַז איך האָב געזאָגט אמת. ער האָט אײַך בלויז געוואָלט ברענגען אין כּעס אַרײַן.

מיט די דאָזיגע טרייסט-ווערטער האָט יאָקוב נאַגעל, דער ווירט פון גאַסט-הויז אַרויסבעגלייט דעם יעגער צו דער טיר.

סעפּטעמבער 16

דאָס האַרץ פון אַ מאַמע

פעליקס באָומאַן איז, נאָכדעם, ווי די גרעפין האָט זיך מיט איהם געזעגענט, געבליבען שטעהן בײַם פענסטער שטיין אַ פערטראַכטער. זיינע כּוחות האָבען איהם פערלאָזען. ער האָט דאַך אין פערלויף פון דער דאָזיגער צייט עפּעס אַנגענעהמעס איבערגעלעבט, וואָס האָט אויפגעשטורעמט און אויפגעברויזט זיין יונג קלאַפּענדיג האַרץ.

מיט עטליכע שעה צוריק, האָט ער געהאָפט, אַז ער וועט קענען בײַשטעהן דעם נסיון, וואָס דער גורל האָט אויף איהם אַרויפגעלעגט, אָבער אומזיסט איז געווען זיין מיה. זיינע האָפנונגען זענען צורינען געוואָרען.

אַדעלאַ האָט זיינע בקשות אָפּגעשטויסען און די ליבע צו דער דאָזיגער וואונדערשעהנער לײַדענשאַפטליכער פרוי האָט איהם, ווי אַ קליין קינד, בעזיגט. איצט איז איהם קלאָר געוואָרען, אַז אויך ער איז מיטשולדיגער פון גראַף מיט זיין טאָכטער. און דאָך האָט ער דער אומגליקליכער פרוי, וואָס שמאַכטעט דאָרט אין דעם אונטערערדישען קעלער פון יאַגד-פּאַוויליאָן, צוגעזאָגט זײַן מיט-ילף!

די דאָזיגע געדאַנקען זענען ווידער דערוואַכט אין זיין מוח, ווען זיין געליבטע איז פערשוואונדען געוואָרען הינטער די געדיכטע בײַמער אין וואַלד און אַ מידער האָט ער זיך אַראָפּגעלאָזט אויף דעם הויכען פעלז.

אַ לענגערע צייט איז דער יוגנערמאַן געבליבען לי-גען אויפ'ן האַרטען שטיין און זיך נישט גערירט.

ענדליך איז ער ווידער געקומען צו זיך און זיך גע-נומען אויפשטעלען.

ווילד האָט ער זיינע בליקען געוואָרפען הין- און צוריק און מיט אַ פערצווייפעלט געשריי איז ער אויפ-געשפּרונגען.

קראַמפהאַפט האָט ער איצט צונויפגעפרעסט זיין דלאָניע, אין וועלכער ער האָט געהאַלטען דעם שליסעל פון קעלער.

— אַך, גאָט אין הימעל, וואָס האָב איך געטון! — האָט ער אויסגערופען און זיין שטים האָט ווײַט אָפּגעקלונ-גען. ער האָט זיך איבערגעבויגען און גענומען קוקען אין דער טיפקייט אַראָפּ. בלויז איין שטויס אויף אַ האָר און זיין גוף וואָלט צושמעטערט געוואָרען אויף שטיקלעך.

— וואָלט אפשר נישט בעסער געווען פאַר מיר? — האָט ער געשלוכצט און מיט דער האַנד זיך צוגעהאַלטען דאָס האַרץ.

— אָ, אַדעלאַ, וואָס האָסטו געמאַכט פון מיר? איז עס דען מעגליך אַז אַ פרויען-האַרץ זאָל זײַן אַזוי פערשטיי-נערט און פערמשפּט'ען אַן אומשולדיג מענשליך-וועזען צום טויט? אומשולדיגע? ניין! זי זאָגט דאָך, אַז די פרוי איז איהר גרעסטער שונא! אָבער ווי אַזוי? איז זי דען נישט די פרוי פון פערשטאָרבענעם גראַפ'ס ברודער? און וואָס פערלאַנגט זי דען אייגענטליך פון זיי? גאָט אין הימעל, ווי ווייט איך בין אַראָפּגעזינקען? וואָס איז פון מיר גע-וואָרען? זאָל איך נאָך לענגער אַריינקלערען דערוועגען, וועל איך נאָך זיכער משוגע ווערען!

(פאָרטזעצונג קומט).

קינא

ZACHĘTA

זגיערזשער-גאַס 26.

היינט און וויטערדיגע טעג!!!

מעכטיגע דראַמע פון אַריסטאָקראַציע און דאָס לעבען פון צירק-אַרטיסטען א. נ.:

די דערנער פון גורל

אַ פילם מיט אַ שעהנעם אינהאַלט און פּרעכטיגער אויסשטאַטונג האַלט דעם צושויער אין אַן׳אונאויפהערליכער שפּאַנונג

אין די הויפּט-ראָלען:

ERNA MORENA PAWEŁ RICHTER

אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה׳ י. סטעפּאַנסקי

אָנפאַנג פון די סעאַנסען אין די וואָכען טעג 4 אַ זייגער נאָכ-מיטאָג. — שבת, זונטאָג, און תּגאוֹת 12 אַ זייגער פאַרמיטאָג.

דער זאַל איז בעהייצט — נאָהנטסטער פּראָגראַם „גיפטמישער"

דייטשע

האַנדעלס-קאָרעספּאָנדענץ

ערלעדיגט דאָס ביוראָ „אַרגוס"

זאַכאַדניאַ 36

טעלעפאָן 108-47

כלאַנג-פילם-טעאַטער

„MIMOZA"

ul. Kilińskiego 178

נאָך 2 טעג

אויף דעם אַלגעמיינעם פערלאַנג פון ג׳ פּובליקום ווערט דאָס פּראָגראַם פערלענגערט אויף נאָך 2 טעג

קינא „מימאָזא"

איוואַן מאָזשוכין

אין זיין הערליכער קלאַנג-קרעאַציע אין מאָנומענטאַלען פילם לויט דער ערצעהלונג פון לעוו טאָלסטאָי אַלס

„האַדזשי מוראַט"

(דער ווייסער שטן) אין די הויפּט-פרויען-ראָלען:

ליל דאַגאָווער און בעטי אַמאַן

אין פילם בעטייליגט זיך אַ בעריהמטער כאָר פון דאָנער קאָזאַקען, וואָס זינגט אַ רייהע רוסישע לידער

אנפאַנג אין די וואָכען-טעג 5.30, 7.30 און 9.15

שבת, זונטאָג און חגאות 3.30

אויסערן-פּראָגראַם: רעוועלאַציע-קלאַנג-צוגאַבע

דער נאָהנטסטער פּראָגראַם:

נח'ס תּבה

שענקעוויטשאַ 26 „ווריזאַ" שענקעוויטשאַ 26

היינט מיטוואָך 9 אַ זייגער אָוענד וועט דער בעקאַנטער יודישער פּובליציסט

רעד. י. אוגער

האַלטען אַ רעפעראַט א. ד. ט. „וואָס איז דאָס ראַסען-האַס?"

ארייננאַנג פאַר מיטגלידער און אַריינגעפיהרטע געסט אומזיסט.

מיט אַ רוהיג געוויסען

קענען מיר גאַראַנטירען,

דאָס מעטאַל-בעטען, קינדער-וועגעלער, מאַטראַצען פאַר העלצענע בעטען לויט'ן מאָס „פּאַטענט", וואַש-טישען און וויזשימאַטשקעס אַמביליגסטען איז צו בעקומען אין פאַבריקס-לאַגער

„Dobropol"

פּיעטריקאָווער 73 אין הויף, טעל. 158-61

פיזיקאַלישער טעראַפּיע

קאַבינעט

ביי דער געז. „לינת-הצדק"

(נאַכט-פּאָגאָטאָוויע) צעגיעלניאַנאַ 53

אָפען פון 10–2 און פון 4–6 אָוענד.

קוואַרץ-לאַמפּ	1.— זל.
סאָלוקס	2.50 „
דיאַטערמיע	3.— „
עלעקטריש באָד	2.50 „

הלא חכמה תקרא, ותבונה תתן קולה, אם תקח אמרי, ומצותי תצפן אתך, אז תשכן בטח ושאנן, כי הלך בתום ילך בטח, ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאָלסט נאָר קומען אין דער ביוראָ — פון —

ד. מאַנעלאַ

וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון צווייטען הויף, אויף ערשטען הויף

פּיעטריקאָווער 17 לינקע אָפיצי-נע פאַרטער.

טעלעפאָן 124-95

וואו עס ווערט פּינקטליך ערלעדיגט, געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילע, קאַרנע, האַנדלאָווע אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, קלאַוזו-לעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אורזשאָנד ראָזיעמטשי. ווי אויך איבער-זעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

בעמ.: קלאַוזולעס און זאַבעזפּיעטשע-ניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט במשך 24 שעה.

מיט אַכטונג

ד. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17 ערשטער הויף.

אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם בצדק כל אמרי פי ואין בהם נפתל ועקש

אויב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אָנ-געוועהטאָגטע ענינים זאָלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביוראָ

פּעטריקאָווער 17

2-טער הויף פּאַרטער

דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52, טעל. 148-79, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס, קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען איז משך פון 24 שעה. אַפּעלאַציעס, אַפּאַזיציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען וועגען פּעסער, וויזעס אין קאָמיסאַריאַט-זשאַנדו, וועקסעל-אינקאַסאָ אויף גאַנץ פּוילען און גאַליציען ווערען פּינקטליך און געוויסענהאַפט ערלעדיגט צו די ביליגסטע פּרייזן. שותפות-אַקטען, סטאַטוטען, איבערזעצו אינטערציזיעס, אַקטן, דאַראַוויזנעס אַלערליי ספּראַוועס ווערען אָנגענומען אַדורכצופיהרען, עווענ-טועל מיט אַן אַדוואָקאַט.

די איינציגע טאָכטער פון ישראל מאַנעלאַ

2-טער הויף פּאַרטער, דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52, טעל. 148-79.

בעמ.: דאָס ניי - „געבאַקענע" מאַנעלאַ-ביוראָ אויפ'ן ערשטען הויף האָט נישט קיין שום שייכות מיט'ן לאַנג-עקזיסטירענדען ביוראָ, וואָס געפינט זיך

אין צווייטען הויף פּאַרטער

טעלעפאָן 148-79

סוחרים און פאַבריקאַנטען!

פערלירט נישט אייער האָפנונג, ווען זיהר בעקומט אַ פּראָטעסט פון אַ בייזוויליגען באַנק-ראָטניק, טאָ קומט צו לויפען אין ביוראָ

„וועסטאַ", צעגעלניאַנאַ 43,

פּאָרט ווערט געוויסענהאַפט, ענערגיש אויסגע-פיהרט עקזעקוציעס ליציטאַציעס. עס ווערט אַסיסטירט מיט די שטרענגסטע מיטלען. אַ בע-זונדערע אָפּטיילונג פאַר אַלערליי ביטעס אין אַלע אוזשענדעס נאָר פאַר 1 זלאָטי. קומט און איבערצייגט אייך, ספּראַוועס ווערען אָנגע-נומען אין אַלע אינסטאַנצען מיט אַן אייגענעם אַדוואָקאַט.

בעמ.: אין מיין ביוראָ זענען אַנגאַזשירט נייע יורידישע קרעפטען.

אַ צימער

מיט אַ בעזונדערען איינגאַנג פראָנט אויף פּיעטריקאָווער גאַס פון פּאָלודניאָווא ביז נאַרוטאָוויטשאַ ווערט געזוכט אויף הדש'ליך עווענטועל צו מיטען. פערמיטלער געווינשען. וועסטאַ ציגעל-גאַס 43.

וויכטיג פאַר דאַמען!

מאַכע איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבעראַר-בייטע איך אויף גענצליך ניי.

נאָר פאַר **2.50 זל.**

געדענקט דעם אַדרעס:

23 זאַוואַדזקאַ 23

אין הויף, 2-טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.

בעמ.: נייע היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויס-פערטיגונג — 50 פּראָצ. ביליגער ווי איבעראַל

„TOLA"

ס'ווערען אויך אויסגעאַרבייט **סאַקעפּקעס** די נייעסטע פאַסאָנען פון אַלטע און נייע פילץ-היטען צו שפּאָט ביליגע פּרייזען.

בשורת ספר חדש:

„דרך שר שמחה"

תולדות הרב הגדול בתורה ובחסידות רבי משה נחמיה הכהן ז"ל, אשר היה רב בעיר דוואַרט. בצרוף מכתבים כתב יד קדשם של אדמו"ר הרבי ר' בונם ז"ל ואדמו"ר הרבי ר' יצחק מווארקי ז"ל

מאת פ. ז. גליקסמאַן לאָדז, זאַוואַדזקאַ 16a

שרייבען שעהן און שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער קאַליגראַף ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס, אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען אַ יודישען בריף אין 15 טעג, אפילו דעם וואָס קען גאָרנים. די עלטער שפּילט קיין ראָלע נים.

זאַוואַדזקאַ 19 פר. 1 שט.

Dr. med.

H. Borzekowska

ספּעציאַל-אַרצט פאַר אַקושער און פרויען-קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט

Gdańska 44, tel. 185-88

נעמט אָן פון 5 ביז 7 אָוונד.

5059

Dr. med.

G. Gersztajn

ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויגען-קראַנקהייטען

Traugutta 12 (טראַוגוטאַ)

Telefon 175-10

נעמט אָן פון 11 ביז 1 און פון 7 ביז 8 אָוונד.

Dr. med H. Różaner

ספּעציאַליסט פון הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען און קינדערלאָזיגקייט

נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעל. 128-06

נעהמט אָן פון 8–10; 5–8 אָוונד

אַ ספּעציעלערוואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. med. M. Lerner

קינדער-קראַנקהייטען

זאַכאַדניאַ 64, טעל. 113-09 נעמט אָן פון 3–5

Dr. med. Adam Bender

נאַרוטאָוויטשאַ 30 טעל. 104-75

Dr. Med. E. Reicher

ספּעציאַל אַרצט

פאַר הויט האָר אין ווענערישע קראַנקהייטען דיאַטערמיע-בעהאַנדלונג און עלעקטראַ-טעראַפּיע

פּאָלודניאָווע 8 טעל. 201-93. נעמט אָן פון 8–11 פריה און 5–9 אָוונד. זונטאָג פון 9–1 מיטאָג.

פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען

ווינער אָרטאָפּעדישע

פּראַצאָווניע

— אונטער אויפזיכט פון אַ דאָקטאָר ספּעציאַליסט — מאַכט לויט גיפּס-מאָדעלען וואָלאַדקעס נעגען פלאַט-פוס קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען און אַפּאַראַ-טען א. ז. וו. גדאַנסקאַ 28 וו. 1, פון 5–7 אָוונד.

Dr. med.

H. Krauskopf

אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען

זגיערזשער 16 טעל. 113-47. נעמט אָן פון 4–7

Dr. Niewiażski

ספּעציאַליסט

פאַר סיפיליס, טריפער און מענער-שוועכע בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.

פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.

אַנדזשעיאַ 5 טעל. 159-40

נעמט אָן פון 8 ביז 11 פריה און פון 5 ביז 9 אָוו.

Dr. A. Mazur

וואָסכאַדניאַ 67, — טעל. 166-01

נעמט אָן פון 10—2.31.30 און 4—6 אָוענד.

אַ שטוב

אויף צו אַרבייטען פון זאָפאָרט איבערצוגעבען פּילסודסקיעגאָ (וואָסכאָדניאַ) 21, ליס.

Dr. med. St. Praport

ספּעציאַליסט פאַר פרויען און אורין קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 6–8 אָוונד

גדאַנסקאַ 77ª, טעל. 208-95

אין לעטשניצע „סאַניטאַס", ציגעל-גאַס 29

פון 11 ביז 1 מיטאָג.

פּוילישע שפּראַך

ווערט ערלערנט גרינדליך דורך אַ קורצער צייט

וואָסכאַדניאַ 29, וו. 3.

אַבאָנאַמענטס-פּרייז [illegible] ... אַנאָנסען-פּרייז [illegible]

Redaktor-wydawca B. Hamburski

Wlasności: H. i M. Hamburskich w Łodzi. Piotrkowska 86.